

Študentská vedecká aktivita

A n a l ý z a p o n u k y r e g i ó n u L i p t o v

Bc. Eva Balážová, Bc. Natália Čupková, Bc. Marcel Haulík, Bc. Martin Kubovič,
Bc. Jana Müllerová, Bc. Patrícia Rambalová, Bc. Lucia Sádecká, Bc. Kirstína Sedmáková,
Bc. Adam Vanečko

Sekcia: cestovný ruch

Konzultant: doc. Ing. Jana Kučerová, PhD.

Banská Bystrica

2014

OBSAH

ÚVOD	4
1. REGIÓN LIPTOV A JEHO PONUKA	5
1.1. Primárna ponuka	5
1.1.1. Prírodné zdroje	7
1.1.2. Antropogénne zdroje	9
1.2. Všeobecná infraštruktúra a infraštruktúra cestovného ruchu	19
1.2.1. Všeobecná infraštruktúra v regióne Liptov	21
1.2.2. Kapacita a výkony ubytovacích zariadení	23
2. SÚČASNÁ PREZENTÁCIA REGIÓNU LIPTOV	26
2.1. Internetová prezentácia	26
2.2. Ostatné nástroje komunikácie	31
3. DESTINAČNÝ MANAŽMENT V REGIÓNE LIPTOV	32
3.1. Žilinský turistický kraj	32
3.2. Klaster LIPTOV	34
4. IDENTIFIKÁCIA HLAVNÝCH PROBLÉMOV	38
4.1. Primárna ponuka	38
4.2. Všeobecná infraštruktúra a infraštruktúra cestovného ruchu	39
4.3. Súčasná prezentácia regiónu na webe	40
4.4. Destinačný manažment	42
ZÁVER	45
Zoznam použitých zdrojov	46
Prílohy	50

ÚVOD

Cieľom tejto práce je detailne analyzovať ponuku regiónu Liptov ako cieľového miesta cestovného ruchu a identifikovať hlavné problémy v rozvoji cestovného ruchu.

Práca je rozdelená do štyroch kapitol. V prvej kapitole sa budeme venovať vymedzeniu hraníc regiónu a zmapovaniu primárnej ponuky, všeobecnej infraštruktúry a infraštruktúry cestovného ruchu. Zameriame sa tu predovšetkým na fyzickú geografiu a, zanalyzujeme prírodnú i antropogénnu ponuku Liptova. Zhrnieme tu najznámejšie organizované podujatia a preskúmame možnosti zábavy a rôznych aktivít. Tak ako sa každý región na Slovensku vyvíjal v priebehu storočí, tak si aj Liptov uchoval svoju bohatú minulosť. Preto sme venovali pozornosť aj tradíciám, hodnotám, remeslám a typickým produktom Liptova ako aj možnosti rozvoja agroturistiky. V druhej podkapitole sa venujeme sekundárnej ponuke regiónu Liptov. Supraštruktúru budeme hodnotiť z pohľadu vývoja štatistických ukazovateľov kapacity a výkonov ubytovacích zariadení. Zhodnotíme infraštruktúru cestovného ruchu a všeobecnú infraštruktúru v regióne.

V druhej kapitole hodnotíme súčasnú prezentáciu regiónu Liptov na webe. Na úvod uvedieme inštitúcie zodpovedné za spravovanie vybraných stránok, zhodnotíme logá, značky, slogany Liptova, dizajn a obsah vybraných stránok. Osobitnú pozornosť budeme venovať kvalite vyhľadávania informácií. V závere kapitoly hodnotíme propagačné materiály a prezentáciu regiónu na sociálnych sieťach.

Tretia kapitola patrí destinačnému manažmentu regiónu Liptov. Veľmi stručne definujeme uvedený pojem a priblížime činnosť vybraných inštitúcií zodpovedných za rozvoj cestovného ruchu v regióne, ich poslanie, úlohy, členov, marketingové a iné aktivity v rozvoji cestovného ruchu. Bližšie sme opísali KOČR Žilinský turistický kraj a OOCR Klaster LIPTOV.

V poslednej štvrtej kapitole identifikujeme hlavné problémy zistené pri analýze ponuky regiónu Liptov a podávame aj návrhy na ich odstránenie.

Pri písaní práce sme využili predovšetkým zber sekundárnych zdrojov informácií z dostupnej literatúry, internetu a štatistík. Pri vypracovaní sme využívali viaceré vedecké metódy. Využívali sme predovšetkým metódu analýzy na podrobnejšie spracovanie danej problematiky. Pri identifikovaní hlavných problémov sme využili metódu syntézy.

1. REGIÓN LIPTOV A JEHO PONUKA

V prvej kapitole stručne načrtujeme základné informácie o regióne Liptov a o jeho ponuke. Zameriame sa na primárnu ponuku regiónu Liptov, všeobecnú infraštruktúru a infraštruktúru cestovného ruchu.

1.1. Primárna ponuka

V tejto kapitole sa zameriame na primárnu ponuku regiónu Liptov. Primárnu ponuku predstavujú prírodné zdroje a antropogénne zdroje.

Región Liptov sa nachádza v severnej časti stredného Slovenska. Na severe tvorí hranicu s Oravským regiónom a štátnou hranicou s Poľskou republikou. Na východe hraničí s regiónom Tatry. Z južnej časti prilieha k Liptovu Horehronský región. Na západe sa nachádza región Turiec. Z hľadiska hospodárskej geografie spadá región Liptov do Žilinského samosprávneho kraja. Región tvoria dva okresy, Ružomberok a Liptovský Mikuláš. Liptov má rozlohu vyše 2 tis. km². Počet obyvateľov je asi 140 tis. (<http://www.liptov.sk/info.html>).

Región Liptov sa vnútorne člení na tri časti, dolný, stredný a horný Liptov. Dolný Liptov tvorí okres Ružomberok. Západná časť okresu Liptovský Mikuláš predstavuje Stredný Liptov a východná časť okresu Liptovský Mikuláš predstavuje Horný Liptov.

Centrálnou časťou regiónu Liptov prechádza Liptovská kotlina ako súčasť Podtatranskej kotliny. Na severe sa nachádza pohorie Západné Tatry, ktoré nadväzuje na Vysoké Tatry. Na východe sa nachádza Popradská kotlina. Južnú časť regiónu tvorí pohorie Nízke Tatry, ktoré sa člení na Ďumbierske a Kráľovohol'ské Nízke Tatry. Zo západu zasahuje do regiónu pohorie Veľká Fatra. Na severozápade je to pohorie Chočské vrchy.

Najvyšším bodom regiónu je vrch Kriváň (2 495 m n. m.), ktorý je súčasťou Vysokých Tatier. Najnižší bod predstavuje hladina Váhu pri Kľačanoch (430 m n. m.). Druhým najvyšším vrchom v regióne je Bystrá (2 248 m n. m.), ktorá sa nachádza v Západných Tatrách. Najvyšší vrch Nízkych Tatier v regióne Liptov je Ďumbier so svojimi 2 043 m n. m. Chopok, významné stredisko zimných športov v Nízkych Tatrách, má výšku 2 024 m n. m. (<http://www.liptov.sk/info.html>).

Významnú úlohu zohrávajú v regióne ešte Prosiecka a Kvačianska dolina v Chočských vrchoch. V minulosti predstavovali dôležitú dopravnú tepnu medzi regiónmi Liptov a Orava. V súčasnosti sa v Kvačianskej doline nachádza náučný chodník, ktorého najvýznamnejším bodom sú Oblazy. Stojí tu unikátny objekt veľkého dreveného mlyna (<http://slovakia.travel/entitaview.aspx?l=1&smi=8034&ami=8034&llt=1&idp=4872>).

Za zhliadnutie určite stoja aj Bešeňovské travertíny. Travertíny sú mäkká vápencová hornina a ich vznik ovplyvňujú mnohé faktory – teplota vody, chemický obsah vody, prítomnosť organizmov a oxidu uhličitého vo vode, geologické podložie a pod. Prírodná pamiatka Bešeňovské travertíny sa rozprestiera na rozlohe 3,18 ha. Po kaskádach tohto úkazu neustále steká minerálna voda, ktorá im dodáva lesk. Táto voda neobsahuje len uhličitý vápenatý, ale aj horčík, síru a železo. Preto sú Bešeňovské travertíny farebné. Z nich vyrobené a vyleštené zlatožlté dosky zdobia budovu Univerzity Komenského v Bratislave, alebo Palác národov vo švajčiarskej Ženeve (<http://asse-01.webglobe.sk/entitaview.aspx?l=1&smi=8034&ami=8034&llt=1&idp=17609>).

Liptovská kotlina patrí do mierne teplej klimatickej oblasti. Hornatá časť regiónu, ktorá predstavuje väčšinu územia, patrí do chladnej klimatickej oblasti. Najteplejším mesiacom v roku je júl, najchladnejším je január. Priemerná ročná teplota osciluje okolo +7°C. Priemerný počet letných dní je 30. Priemerný počet zrážkových dní je 110. Priemerný počet dní so snehovou pokrývkou je 130 (<http://www.stankovany.sk/region/>).

Región Liptov patrí do povodia rieky Váh, ktorý vzniká ako sútok Bieleho a Čierneho Váhu. Biely Váh pramení vo Vysokých Tatrách, zatiaľ čo Čierny Váh pramení v Nízkych Tatrách. Medzi najznámejšie prítoky Váhu patria Belá, Boca, Demänovka a Revúca.

V regióne sa nachádza aj najväčšia vodná nádrž na Slovensku, Liptovská Mara. Vodné dielo, ktoré dostalo názov podľa jednej zo zatopených obcí, vybudovali v rokoch 1970 až 1975. Vodná nádrž bola postavená predovšetkým na zmiernenie nebezpečenstva povodní na Váhu a na výrobu elektrickej energie. Pri stavbe nádrže úplne vysídlili a zaplavili viaceré obce. Voda zaplavila aj kultúrno-historické pamiatky, z ktorých najvýznamnejšie najprv rozobrali a nanovo postavili v Múzeu liptovskej dediny v Pribyline. Na brehu Liptovskej Mary je najvýznamnejším rekreačným strediskom kemping v Liptovskom Trnenci. Neďaleká pláž, požičovňa športových potrieb, prístav lodí a výborné možnosti pre jachting a windsurfing vytvárajú z Liptovského Trnovca vyhľadávané centrum letnej rekreácie, ktoré zároveň slúži aj

ako turistické východisko do Chočských vrchov a Západných Tatier. Letná turistická sezóna sa tu začína v polovici júna a trvá do septembra. Súčasťou rekreačnej ponuky je aj plavba loďou po vodnej nádrži (<http://212.57.34.203/entitaview.aspx?l=1&idp=6972>).

Brankovský vodopád a jeho okolie na celkovej ploche 28 hektárov je od roku 1980 národná prírodná pamiatka, chránená štátom a je súčasťou Národného parku Nízke Tatry. Patrí do päťice vodopádov Slovenska, ktoré sú chránené špeciálne v rámci tejto ochrannárskej kategórie. Lokalita Brankovského vodopádu nejaví známky nápadného znečistenia civilizačným odpadom, čo je spôsobené relatívnou odľahlosťou miesta, vzdialeného od ľudských obydli a zároveň i faktom, že napriek svojej najmä výškovej výnimočnosti, je vodopád pomerne málo známy a teda aj málo navštevovaný (<http://cestovanie.aktuality.sk/clanok/7033/brankovsky-vodopad-krasny-v-lete-i-v-zime/>).

V regióne Liptov sa nachádza ešte jeden významný vodopád, Lúčanský vodopád. Ten je podobne ako Brankovský vodopád národnou prírodnou pamiatkou, avšak už od roku 1974. Vodopád je veľkou raritou aj preto, že leží uprostred dediny. Je 12 metrov vysoký, kaskádovitý a padá z okraja travertínovej terasy do malého jazierka. Samotný potok Lúčanka, alebo Teplianka, nie je ničím zaujímavý, ale jeho prítoky sú sadrovcovo-zemité teplice, ktoré obohatili výzdobu vodopádu tým, že pretekali ponad spomínané travertínové terasy, z ktorých vodopád dopadá dolu (<http://212.57.34.203/entitaview.aspx?l=1&smi=8034&ami=8034&llt=1&idp=41105>).

1.1.1. Prírodné zdroje

Väčšina územia Liptova je hornatá, bohatá na lesy a prírodné krásy. Najcennejšie prírodné hodnoty sú chránené v Tatranskom národnom parku, Národnom parku Nízke Tatry a Národnom parku Veľká Fatra. Ochrana lesov a prírodných krás tak dáva Liptovu záruku „zeleného“ regiónu s čistou prírodou. Pešia turistika a cykloturistika v lete, ako aj zjazdové a bežecké lyžovanie v zime patria k najčastejším magnetom pre návštevníkov Liptova. Častým lákadlom návštevníkov sú aj rekreačné oblasti Liptova, ku ktorým môžeme zahrnúť Rekreačnú oblasť Vysoké Tatry (západné) a Nízke Tatry, ako aj Rekreačnú oblasť Liptovská Mara a Veľká Fatra.

Najvyššie pohorie Slovenska Vysoké Tatry, ležiace na severe Slovenska, patrí čo sa týka prírodných krás k najzaujímavejším rekreačným oblastiam v strednej Európe. Reliéf tohto územia tvorili najmä ľadovce, ktoré vymodelovali ľadovcové doliny so širokými kotlami, kde vznikali vysokohorské jazerá – plesá. Veľké Hincovo pleso je najväčšie (20 ha) a najhlbšie (53 m) z nich.

Nízke Tatry sú po Vysokých Tatrách druhým najvyšším pohorím Slovenska a v každom ročnom období vyhľadávanou rekreačnou oblasťou. Peší turisti radi vystupujú na najvyššie nízkotatranské končiare Chopok a Ďumbier, ktoré ponúkajú atraktívne výhľady takmer na polovicu Slovenska a sú súčasťou najkrajšej slovenskej hrebeňovky. Medzi najvyhľadávanejšie doliny patrí Jánska dolina a Demänovská dolina, kde jaskyniari objavili viac ako 170 jaskýň a priepastí. Najznámejším zimným ako aj letným turistickým strediskom je Jasná na severnej strane Nízkych Tatier.

Veľká Fatra ležiaca na rozhraní stredného a severozápadného Slovenska je vyhľadávanou rekreačnou oblasťou v zime (vďaka lyžiarskym strediskám) ako aj v lete vďaka turistike v dolinách a na hrebeni a kultúrno-historickým pamiatkam v podhorí (Pamiatková rezervácia ľudovej architektúry Vlkolínec). Najväčším bohatstvom pohoria Veľká Fatra sú zachované prírodné lesy a pralesy karpatského typu, predovšetkým so smrekom, jedľou a bukom. Východiskami pre pešiu turistiku sú viaceré mestá v podhorí a turistické chaty stojace na hrebeni. V zime sú najviac vyhľadávané lyžiarske strediská Donovaly, Malinné a Jasenská dolina.

K primárnej ponuke regiónu Liptov prirátame aj podzemné bohatstvo vo viacerých verejnosti prístupných jaskyniach ako napríklad Demänovská jaskyňa slobody, Demänovská ľadová jaskyňa, Važecká jaskyňa. Spomenieme aj Jaskyňu Dúpnica a Malú Stanišovskú jaskyňu, ktoré sú verejnosti sprístupnené len na vlastnú zodpovednosť. Pričom nesmieme zabudnúť na početné pramene liečivých minerálnych (Kúpeľno-rehabilitačný ústav Ministerstva vnútra Slovenskej Republiky KRÚ MV SR Bystrá - Liptovský Ján, Aqua – Vital Park, Lúčky alebo Kúpele Korytnica, ktoré nie sú v súčasnosti využívané) a termálnych vôd (Aquapark Tatralandia - Liptovský Mikuláš, Gino paradise – Bešeňová, Termal raj - Liptovský Ján) ako aj na vodnú nádrž Liptovská Mara, je prírodný obraz Liptova takmer dokonalý (www.slovakiatravel.sk).

1.1.2. Antropogénne zdroje

Okrem množstva prírodných predpokladov ponúka daný región aj veľký počet kultúrno-historických pamiatok. Ide predovšetkým o hrady, sakrálne stavby a pamiatky, pamätné izby a objekty, objekty ľudovej architektúry, technické pamiatky, archeologické náleziská, a kultúrno-osvetové zariadenia.

V regióne sa nachádzajú tri hrady, hrad Likava, Liptovský hrad a hrad v Liptovskom hrádku. Hrad Likava je sprístupnený pre verejnosť, Liptovský hrad je už len zrúcaninou a hrad v Liptovskom hrádku je v súčasnosti historickým hotelom s názvom Grand Castle.

Hrad Likava bol kráľovský strážny hrad, ktorý pred rokom 1341 vybudoval zvolenský župan Donč. Od konca 14. storočia ho do užívania dostávali liptovskí župani, bol v držbe viacerých významných rodov, najmä Hunyadyovcov, Illésházyovcov a Thökölyovcov. Posledný menovaný rod prebudoval hrad v druhej polovici 17. storočia na prepychovú súkromnú rezidenciu. Počas svojej existencie bol sídlom rovnomenného hradného panstva, ktoré spravovalo mestechá a dediny dolného a veľkej časti stredného Liptova. Architektúra hradu je cenným svedectvom obdobia neskorej gotiky a renesancie, palácový komplex sa radí medzi najvyššie stavby svojho druhu na Slovensku (<http://www.liptovskemuzeum.sk/expozicie/hrad-likava/>).

Liptovský hrad stál na bralách Sestrčského vrchu v katastri obce Liptovská Sielnica a dnes po ňom už takmer niet stopy. Postavili ho na mieste niekdajšieho opevneného hradiska v polovici 13. storočia a ako dokončený sa prvý raz spomína v roku 1262. Bol dôležitým pohraničným hradom pri diaľkovej ceste, vedúcej priesmykom medzi Liptovom a Oravou do Poľska a zároveň aj strediskom liptovského hradného panstva, neskôr i samostatnej Liptovskej župy. Začiatkom 14. storočia bol v moci Matúša Čáka a po jeho smrti na hrade vládol pravdepodobne magister Donč. Od roku 1459 ho mal v držbe Peter Komorovský, ktorý pokračoval na jeho obnove. Keď sa však neskôr spojil s poľským kráľom v nepriateľstve proti Matejovi Korvínovi, tento zaujal Liptovský hrad a nechal ho vypáliť. Od tých čias ho už nikdy neobnovili a dodnes z neho zostali iba zvyšky veže a vegetáciou poprerastané základy. Majetky, ktoré k nemu patrili, pripojili k likavskému panstvu a hradný vrch s blízkym okolím sa stal neskôr majetkom Liptovskej Sielnice (<http://www.hrady.sk/liptovsky-hrad.php>).

Hrad v Liptovskom Hrádku tu pôvodne stál ako nížinný hrad oddelený od okolia vodnou priekopou, ktorá sa zachovala v podobe jazierka. Hrad vznikol po roku 1312 okolo staršej

strážnej veže pri dôležitej považskej ceste. Najvýznamnejšiu strategickú úlohu mal v období stavovských povstaní v 17. storočí. Veliaci cisársky generál vybudoval proti povstalcovi Františkovi Rákócziho silnú obranu - rozšíril ju aj na okolité kopce, kde vybudoval mohutné valy a bašty. Bašta na Hradnej hore bola predsunutou strážou samého Hrádku. Hrad v roku 1803 vyhorel a obnovili už len kaštieľ. Horný hrad v roku 1930 čiastočne zabezpečili pred rozpadom. V súčasnosti sa stal z hradu a kaštieľa historický hotel Grand Castle (<http://www.pamiatky.net/?q=node/3&mon=505318>).

Medzi najvýznamnejšie sakrálne stavby a pamiatky Liptova patria Gotický kostol Všetkých svätých v obci Ludrová – Kút a celodrevený evanjelický kostol Paludza - Svätý Kríž.

Vidiecky kolonizačný kostolík Všetkých svätých v obci Ludrová – Kút, postavený v poslednej tretine 13. storočia sa nachádza v priestore medzi Ružomberkom a Liptovskou Štiavnicou. Pred rokom 1466 pristavili na západnej strane dvojpodlažnú hranolovú vežu a na začiatku 16. storočia kostol rozšírili o južnú loď s novým vstupom. Areál kostola ohraničuje neskoro-renesančný ohradný múr zo 17. storočia s klasicistickou bránou postavenou roku 1843. Interiér kostola je cenným svedectvom stredovekej nástennej maľby. Maliarska výzdoba radí kostol v obci Ludrová medzi najvýznamnejšie sakrálne pamiatky regiónu i celého Slovenska (<http://www.liptovskemuzeum.sk/expozicie/goticky-kostol-vsetkych-svatych-ludrova-kut/>).

Evanjelický drevený artikulárny kostol sa nachádza v obci Svätý Kríž na strednom Liptove, v závere Krízskej doliny. Bol postavený majstrom Jozefom Langom v obci Paludza a po jej zatopení pri budovaní Liptovskej Mary bol premiestnený do obce Svätý Kríž. Kostol pochádza z roku 1729 a je to jedna z najväčších drevených stavieb na Slovensku, ale aj v rámci Strednej Európy. Na strope a chóre sú rastlinné a figurálne maľby, na ktorých vidno odev ľudu, mešťanov a šľachticov zo 17. a 18. storočia. Kostol slúžil obyvateľstvu troch obcí. Artikulárne kostoly nemohli mať vežu so zvonom, pri ich výstavbe sa nemohlo použiť železo ani kameň a stavať sa mohli len mimo hraníc obcí. Drevená zvonica bola pristavaná ku kostolu až po vydaní tolerančného patentu Jozefa I. v roku 1781. (<http://www.muzeum.sk/dostol/default.php?obj=evan&ix=paludza>).

V regióne Liptov sa nachádza Obecné literárne múzeum a pamätný dom Jana Hálu vo Važci a pamätná izba Eleny Lazinovskej v Liptovskom Mikuláši.

V súvislosti s pamätnou izbou Eleny Lazinovskej v Liptovskom Mikuláši sme nenašli žiadne relevantné informácie o tom, či expozícia ešte existuje a je prístupná verejnosti. Vieme len, že Elena Lazinovská bola významná maliarka v 60. rokoch minulého storočia.

Galéria Jana Hálu vo Važci je od roku 1984 vysunutou expozíciou Liptovskej galérie P. M. Bohúňa. Vznikla však už v roku 1977 na základe získania cennej akvizície umelcových diel. Nachádza sa v najvýchodnejšej obci regiónu Liptova na úpätí Vysokých Tatier. V areáli sú dva objekty. V dome, kde Jan Hála (1890 – 1959) žil, sa v rokoch 1984 – 2005 nachádzala stála expozícia diel Jana Hálu, známeho najmä ako maliara rázovitej slovenskej dediny a života vážeckého ľudu a ilustrátora mnohých kníh pre deti. Po krádeži 26 olejomalieb v máji 2005 bola expozícia zrušená, odvtedy v objekte funguje počas letnej sezóny výstavná sieň na dočasné výstavy. Druhým objektom je drevenica, v ktorej Jan Hála po príchode do Važca býval. V súčasnosti je v nej etnografická expozícia pôvodného vážeckého obydľia, jedného z mála dochovaných po rozsiahlom požiari obce v roku 1931. Drevenica je národnou kultúrnou pamiatkou (<http://www.muzeum.sk/?obj=mesto&ix=va>).

Obecné literárne múzeum vo Važci bolo otvorené v júli 1994. Popri histórii rázovitej obce s bohatými folklóristickými tradíciami sa venuje aj osobnostiam kultúrnej histórie, ktorých život a tvorba boli spojené s Važcom. Nájdeme tu dokumenty o živote a tvorbe Jana Hálu, maliara aj spisovateľa, zberateľa ľudových piesní a spisovateľa Štefana Rysuľa, básnikov Janka Silana a Michala Lúčanského, esejistu Michala Bartku, zberateľa ľudových piesní a ľudového básnika Janka Ilavského - Podkrivánskeho, dramatika Štefana Kráľika. Expozíciu dotvárajú osobné veci a pracovný stôl Štefana Rysuľa, fotografie Karola Plicku a Františka Havránka, objaviteľa Vážeckej jaskyne (<http://www.muzeum.sk/?obj=museum&ix=omva>).

Medzi objekty ľudovej architektúry zaraďujeme skanzeny a pamiatkové rezervácie ľudovej architektúry. V danom regióne sa nachádza skanzen, Múzeum liptovskej dediny v Pribyline a pamiatková rezervácia ľudovej architektúry, roľnícky dom a dvor v obci Vlkolíne, ktorá je zapísaná do Zoznamu svetového kultúrneho dedičstva UNESCO.

Múzeum liptovskej dediny v Pribyline sa výrazne odlišuje od ostatných múzeí v prírode predovšetkým formou zástavby a skladbou objektov. Je obrazom stredovekého sídla s výsadami a právmi mestečiek. Okrem drevených obytných a hospodárskych stavieb, reprezentujúcich typické znaky ľudového staviteľstva roľníckych a remeselníckych vrstiev, sú tu aj dva vzácne stredoveké kamenné objekty. Goticko-renesančný kaštieľ z Parížoviec je

najstarším zachovaným zemianskym sídlom v Liptove zo 14. - 16. storočia a je spájaný s kráľom Matejom Korvínom a jeho synom Jánom Korvínom, kniežaťom liptovským. Atraktívnou expozíciou je ranogotický kostol Panny Márie z obce Liptovská Mara s fragmentmi pôvodných nástenných malieb zo 14. a 15. storočia. V hornej časti areálu múzea sa nachádza statická expozícia historickej Považskej lesnej železnice (<http://www.liptovskemuzeum.sk/expozicie/muzeum-liptovskej-dediny-pribylina/>).

Roľnícky dom a dvor vo Vlkolínci, tento tradičný trojpriestorový dom s hospodárskymi stavbami v lokalite svetového kultúrneho dedičstva UNESCO, je charakteristický pre horské oblasti stredného Slovenska. Nachádza sa tu expozícia dobového spôsobu života a bývania dolnoliptovskej roľníckej rodiny z prvej polovice 20. storočia. V humne objektu sa konajú príležitostné výstavy z tvorby ľudových remeselníkov a ďalších umelcov, okrem toho je tu umiestnená časť stálej expozície, venovaná tradičnému poľnohospodárstvu (<http://www.liptovskemuzeum.sk/expozicie/rolnicky-dom-a-dvor-vlkolinec/>).

Medzi technické pamiatky regiónu Liptov sme zaradili vodnú elektrárňu na rieke Čierny Váh. Prečerpávací vodná elektrárň Čierny Váh s najväčším výkonom v strednej Európe, je najvyššie položená na Slovensku. Je našou najväčšou prečerpávacou vodnou elektrárnou a svojím inštalovaným výkonom aj najväčšou vodnou elektrárnou. Horná nádrž, umiestnená v nadmorskej výške 1160 m nemá vlastný prítok. Elektrárň poskytuje najmä podporné služby pre elektrizačnú sústavu, vrátane záskoku za najväčší inštalovaný blok v nej (<http://motoride.sk/w/146/vodna-elektaren-cierny-vah-slovensko.html>).

Región Liptov sa môže pýšiť aj archeologickým náleziskom, ktoré sa na jeho území nachádza. Ide o archeoskanzen (archeologické múzeum v prírode) Liptovská Mara – Havránok, ktorý spadá do katastra obce Liptovská Sielnica. Areál s náznakovými rekonštrukciami obytných, fortifikačných a kultových objektov z mladšej doby železnej a staršej doby rímskej, jedna z najznámejších a najdôležitejších lokalít púchovskej kultúry na Slovensku. Na svahoch a terasách juhovýchodného výbežku Úložiska, rozsiahleho masívu dominujúceho centrálnej časti Liptovskej kotliny, sa pôvodne rozprestieralo niekoľko remeselnícko - roľníckych osád. Ich obyvateľstvo, ovplyvnené hmotnou i duchovnou kultúrou Kelto, udržiavalo čulé obchodné styky so severorímskymi provinciami, keltskými oppidami na západe i oblasťami na severe, vrátane pobrežia Baltského mora. Unikátna opevnená svätyňa so stopami keltských náboženských rituálov zohrávala v dobe svojej existencie úlohu

duchovného centra, presahujúceho hranice regiónu. Súčasťou archeologického múzea je aj pôvodná veža stredovekého kostola Panny Márie, ktorého história siaha až do 12. storočia a základy a opevnenie stredovekého hrádku na vrchole Havránku (<http://www.liptovskemuzeum.sk/expozicie/archeologicke-muzeum-v-prirode-liptovska-mara-havranok/>).

V regióne Liptov sa nachádza nespočetné množstvo kultúrno-osvetových zariadení, či už ide o rôzne špecializované múzeá alebo galérie. Medzi najvýznamnejšie múzeá a múzejné zariadenia v Liptovskom Hrádku patria Expozícia liptovského baníctva a hutníctva – Maša a Národopisné a ovčiarske múzeum Liptovský Hrádok. V Liptovskom Mikuláši sa nachádzajú Galéria Petra Michala Bohúňa, Múzeum Janka Kráľa, Múzeum Čierneho orla a Slovenské múzeum ochrany prírody a jaskyniarstva. Ružomberok ponúka Liptovské múzeum a vysunuté pracovisko Slovenskej národnej galérie (SNG) - Galériu Ľudovíta Fullu. Vo Važci sa nachádza Obecné múzeum alebo tiež nazývané Múzeum ľudových tradícií a vo Vyšnej Boci je to expozícia Banícky dom.

V regióne Liptov sme zisťovali počet kultúrnych podujatí za rok 2013 (tabuľka 12). Najvyšší počet kultúrnych podujatí je v mesiacoch od marca do augusta.

Podujatia v Liptove oživia región tradíciami, hudbou i športom. K najznámejším podujatiam nepochybne patrí najväčší folklórny festival na Slovensku - Folklórny festival Východná, ktorý je vrcholnou prehliadkou najlepších domácich i zahraničných ľudových kolektívov a tradičnej ľudovej kultúry. Horno-liptovská podtatranská obec Východná, s charakteristickou panorámou Kriváňa so zachovalou ľudovou architektúrou je miestom konania jedinečného sviatku ľudového umenia. Festival sa organizuje od roku 1953 vo veľkom amfiteátri nad obcou vždy začiatkom leta, obyčajne v prvý júlový víkend. Každý rok tu priemerne vystúpi okolo 1 500 účinkujúcich, pričom návštevnosť dosahuje až 70 000 osôb. Veľkolepé scénické programy v prírodnom amfiteátri počas troch festivalových dní dopĺňajú komorné programy, výstavy a sprievodné podujatia bezprostredne vtahujúce návštevníkov do diania slávností.

K ďalším známym podujatiam môžeme zaradiť aj Mikulášsky jazzový festival, ktorý sa každoročne koná v Liptovskom Mikuláši počas letných mesiacov, spravidla mu patrí jeden víkend na prelome letných prázdnin. Festival tvorí už sedem rokov plnohodnotnú súčasť liptovskomikulášskeho kultúrneho leta. Prínosom je rozšírenie obzorov širokej verejnosti,

kultúrna osveta, obohacovanie žánrovej diverzity a v neposlednom rade podpora turizmu v rámci Slovenska a predovšetkým zatriaktívnenie regiónu Liptova, ako dovolenkovej destinácie s bohatým programom.

Folkovanie pod Skalkou je country folkový festival. Hlavným organizátorom podujatia je mesto Liptovský Hrádok, ktoré pripraví pre návštevníkov pestrý program, v ktorom sa predstavia pesničkári a skupiny z celého Slovenska aj susednej Českej republiky. Areál pri hrade v Liptovskom Hrádku ožije nielen hudbou, ale aj množstvom sprievodných akcií. Folkovanie mimo pódia naštartujú majstrovstvá vo varení gulášu a odvážnych čaká napr. súťaž v dojení kravy.

Hudba a tradičné remeslá v prekrásnom prostredí Veľkej Fatry a pamiatkovej rezervácie ľudovej architektúry. Tak sa dá opísať Nedeľa vo Vlkolínci. Najvýznamnejšie vlkolínske podujatie roka ponúka nielen remeselné ukážky prác, ale aj vystúpenia folklórnych súborov a hudobných skupín priamo v živom skanzene ľudovej architektúry.

V dolnom Liptove zas čakajú atraktívne Revúcke halušky – súťaž vo varení a jedení bryndzových halušiek, či Majstrovstvá Slovenska v strihaní oviec v Liptovskej Lúžnej. Do Liptova môžu zavítať nielen dlhodobejšie dovolenkujúci, ale aj tí, ktorí si voľný čas nájdu len počas víkendov. Určite sa oplatí zakúpiť regionálnu zľavovú kartu Liptov Card, ktorá odľahčí peňaženku počas pobytu v Liptove a spojiť návštevu vybraného podujatia s bohatou ponukou regiónu pre oddych a relax. Špeciálna zľavová karta LIPTOV Region Card umožňuje čerpať atraktívne zľavy (10 - 50 %) na vstupy na najväčšie atrakcie a výletné miesta Liptova (www.klasterliptov.sk).

O návštevníkov Liptova je aj v oblasti zábavy postarané. Región Liptov má pripravené mnohé aktivity, programy a balíčky na aktívne využitie voľného času. Outdoorové programy sú tematické návrhy aktivít, ktoré sú vhodné pre menšie či väčšie skupiny. Majú dlhšie trvanie a vďaka tematickému zameraniu vedia viac zaujať a vyplniť čas, ako len jednotlivé aktivity. Môžu trvať aj niekoľko dní, pričom môžu vyplňať iba časť dňa. Pre návštevníkov sú v ponuke nielen akčné, adrenalínové, dobrodružné, vzdelávacie, no hlavne originálne programy a aktivity vhodné pre každého bez rozdielu veku či pohlavia.

Outdoorový víkend resp. týždeň je vhodný pre návštevníkov, ktorí majú sedavé zamestnanie a cítia sa unavení. V ponuke sú výlety do prírody na zaujímavé, či menej turisticky známe miesta, výlet na horskom bicykli, jazda na koni, lezenie na skale, strieľanie

na terč, chôdza na choduliach, či sedemmíľových čižmách a po celodennej aktivite oddych vo wellness. K balíčku dostanete potrebné pomôcky, inštruktáž, starostlivosť, dobré rady aké miesta navštíviť v prípade záujmu aj samostatne.

Adrenalinový balíček je pestrá ponuka aktivít pre vyznávačov vzrušenia, silného tlkotu srdca a pocitu strachu. Patria sem napríklad lezenie, zlaňovanie, šplhanie, lanové dráhy, mosty, lanové rebríky a premostenia a mnohé ďalšie.

Prostredníctvom balíčka aktivít Veľké mapové dobrodružstvo je možné sa naučiť orientovať v prírode podľa mapy a buzoly.

K mnohým ďalším aktivitám a balíčkom ponúkaných na Liptove patrí napríklad fotoškola, škola filmovania, kurz kresby a maľby, škola prežitia alebo horoškola - škola lezenia. K týmto aktivitám sú pre návštevníkov uskutočňované workshopy, semináre, školenia, tréningy a praktické cvičenia (www.outdoor4you.sk).

Na Liptove je možné vyskúšať aj rafting alebo hydrospeed na divokej vode, zahrať si obľúbenú hru paintball alebo zalietieť si v škole paraglidingu, zajazdiť si na štvorkolkách. Strelecké schopnosti je možné si preveriť na strelnici pri lukostreľbe alebo streľbe zo vzduchovky.

Miesta adrenalinových aktivít sú: Belá – rafting, Pavčina Lehota – bobová dráha, Tarzánia, Hrabovo a Jasná – lanové parky, Váh, Belá, Liptovská Mara - rafting, jachting, člňkovanie, vyhliadkové plavby, Nízke Tatry, Veľká Fatra - rogalo, paragliding, balóny (www.adrenalincentrum.eu).

Región Liptov má vďaka niekoľkým pohoriam nachádzajúcich sa na jeho území vytvorené primerané predpoklady pre zimnú rekreáciu. Nachádza sa tu niekoľko stredísk zimných športov. V Západných Tatrách sa nachádza lyžiarske stredisko Žiar – Dolinky. V Nízkych Tatrách sa nachádzajú lyžiarske strediská ako Čertovica, Jasná, Liptovský Ján – Javorovica, Vyšná Boca – Bačova Roveň a Závažná Poruba – Opalisko. V pohorí Veľká Fatra sa nachádzajú strediská Malinô Brdo a Liptovské Revúce.

Lyžiarske stredisko Dolinky sa nachádza za obcou Žiar, neďaleko Liptovského Mikuláša. Leží na úpätí južných svahov pohoria Západné Tatry. V areáli sú v prevádzke 2 lyžiarske vleky s dvoma zjazdovkami. Svah je mierne náročný, vhodný aj pre malé deti a začiatočníkov (<http://www.mojeslovensko.sk/ziar-dolinky-lyziarske-stredisko>).

Lyžiarske stredisko Čertovica leží na severných svahoch Čertovej svadby v čarovnom zimnom prostredí Nízkyh Tatier. Cez sedlo Čertovica prechádza cesta, ktorá spája Liptov s Horehroním. V lyžiarskom stredisku je sústredených 5 lyžiarskych vlekov, sedem lyžiarskych svahov o dĺžke 12 km s mechanickou úpravou snehu a udržiavané bežecké trate. Čertovica je ideálnym miestom nielen na lyžovanie ale aj na snowboard, je východiskom na lyžiarske túry a skialpinizmus. Kvalita a dostatok snehu umožňuje lyžovať od decembra do apríla (<http://www.mojeslovensko.sk/certovica-lyziarske-stredisko>).

Lyžiarske stredisko Jasná sa nachádza v Demänovskej doline na severných svahoch Nízkyh Tatier. Špičkové lyžiarske a bežecké trate, sedačkové lanovky, lyžiarske vleky, kabínkovú lanovku, lyžiarsku školu, požičovňu lyžiarskeho výstroja, ski-servis, výborné podmienky pre skialpinizmus a paragliding. Každoročne sa tu konajú preteky Európskeho alebo Svetového pohára v zjazdovom lyžovaní. Lyžiarske stredisko Jasná ponúka lyžovačku na najdlhších zjazdovkách na Slovensku a to v strediskách Chopok Sever (Záhradky, Jasná, Otupné) a Chopok Juh (Srdiečko, Kosodrevina). Pre tých skúsenejších v stredisku Jasná sú ako výzva strmé žľaby Derešova, Ďumbiera a Chopku, kde môžu predviesť svoju odvahu vyznávači skialpinizmu a snowboardingu (<http://www.mojeslovensko.sk/jasna-lyziarske-stredisko>).

Lyžiarske stredisko Javorovica sa nachádza na úpätí severných svahov Nízkyh Tatier, v jednej z najkrajších dolín Slovenska – Jánskej doline, vzdialenej 7 km od Liptovského Mikuláša. Lyžiarska sezóna tu trvá od decembra do apríla. Je to lyžiarske stredisko rodinného typu s vlastnou lyžiarskou školou a lyžiarskou škôlkou. Svoje miesto si v ňom nájdu úplní začiatčníci ale aj kvalitní lyžiari. Stredisko je navštevované aj lyžiarskymi kurzami, pretože v jeho blízkosti sú ubytovacie kapacity s prístupnými cenovými reláciami (<http://www.mojeslovensko.sk/liptovsky-jan-javorovica-lyziarske-stredisko>).

Lyžiarske stredisko Bačová Roveň leží tesne nad malebnou dedinou Vyšná Boca, neďaleko horského sedla Čertovica (<http://www.mojeslovensko.sk/vysna-boca-bacova-roven-lyziarske-stredisko>).

Lyžiarske stredisko Opalisko, nachádzajúce sa v srdci Liptova v Nízkyh Tatrách nad obcou Závažná Poruba – na úpätí vrchu Poludnica (1 548 m n. m.). Je vzdialené 5 km od centra Liptovského Mikuláša. Leží v nadmorskej výške 640 m n. m. a stúpa až do výšky 1 030 m n. m. Päť umelo zasnežovaných zjazdoviek, štyri vleky a sedačka poskytujú

dostatočný komfort bez dlhého čakania v radoch. K dispozícii je detský areál pre najmenších, sánkarská dráha, prírodné klzisko. V stredu je tiež bežecký areál s osvetlením s celkovou dĺžkou 30 km bežeckých tratí. Možnosť večerného lyžovania a veľa ďalších zaujímavých športových akcií (<http://www.mojeslovensko.sk/zavazna-poruba-opalisko-lyziarske-stredisko>).

Lyžiarske stredisko Malinô Brdo sa nachádza v tesnej blízkosti mesta Ružomberok, ponúka výborné lyžiarske podmienky pre všetky kategórie lyžiarov. Na svoje si prídu aj pretekárski lyžiari pretože v roku 1997 získalo stredisko certifikáty F.I.S. na disciplíny: slalom, obrovský slalom, super obrovský slalom, všetky tieto disciplíny pre mužov aj pre ženy. Pri peknom počasí je z vrchu Malinô Brdo nádherný výhľad na všetky významné horstvá Slovenska (<http://www.mojeslovensko.sk/malino-brdo-lyziarske-stredisko>).

Lyžiarske stredisko Liptovské Revúce ponúka veľmi dobré možnosti zjazdového lyžovania. Na to slúžia predovšetkým svahy Nižného Bánu v Nižnej Revúcej, ktorá sa nachádza neďaleko známejšieho lyžiarskeho strediska Donovaly, neďaleko Ružomberka (<http://www.mojeslovensko.sk/liptovske-revuce-lyziarske-stredisko>).

Región Liptov má vďaka svojej histórii, zvykom a tradíciám miestneho obyvateľstva primerané predpoklady pre rozvoj agroturistiky. V regióne sa nachádzajú tri cieľové miesta agroturistiky, Salaš Krajinka pri Ružomberku, Penzión Gejdák v Ružomberku a Salaš Žiarska dolina v Smrečanoch.

Najznámejší z troch uvedených, salaš Krajinka pri Ružomberku, sa nachádza v malebnom prostredí krásnej prírody dolného Liptova. Salaš bol založený pre chov 1000 oviec v roku 1983 a majitelia zachovali jeho pôvodný ráz a rokmi osvedčené salašnícke tradície. Salaš ponúka jedinečnú atmosféru starých bačov a pastierov, pretože hostia majú možnosť zblízka vidieť chov oviec, vrátane ich pasenia, dojenia a spracovania ovčieho mlieka tradičným ručným spôsobom. Pri idylickom posedení na salaši môžu hostia všetky výrobky ochutnať a zakúpiť si ich. V reštaurácii sa ponúkajú najlepšie špeciality vlastnej výroby (<http://www.salaskrajinka.sk/sk/index.html>).

Tak ako sa každý región na Slovensku vyvíjal v priebehu storočí, tak si aj Liptov uchoval svoju bohatú minulosť. Či už išlo o pôvodné pohanské zvyky z obdobia Veľkého sťahovania národov, alebo tie kresťanské z obdobia začiatkov šírenia kresťanstva. Priblížime tradície a hodnoty obyvateľov Liptova, ako aj tradičné remeslá a produkty tohto regiónu.

Liptov ako etnický celok s irečítým slovenským obyvateľstvom sa vyznačuje svojráznou ľudovou architektúrou a folklórom - Vlkolíne, Východná, Važec, Sliače, Liptovská Osada. Ešte aj v súčasnosti sa udržujú živé folklórne tradície. V početných obciach Liptova sa zachovali rázovité kroje, ľudové zvyky a pôvabná ľudová architektúra. Ešte pred necelým polstoročím stáli v dedinách Revúckej kotliny - Liptovskej Osade, Liptovskej Lužnej, Liptovských Revúcach celé ulice štýlových, obývaných dreveníc, mnohé s charakteristickým obložením - narúbaným drevom, v dnešných časoch môžeme obdivovať pozostatky tejto architektúry.

Tradície sú späté predovšetkým s tradičnými etapami ľudského života a jeho bytia v jednotlivých obdobiach roka. Cirkevný rok a jeho sviatky, Vianočné a novoročné tradície (živý Betlehem, koleda) Hromnice, fragment z Nového zákona - Obetovanie Pána, Fašiangy, fašiangová zábava, bursa (tanečná zábava), Veľkonočná vigília, Veľkonočná oblievačka, Salašnícke (valašské a pastierske tradície), práce na poli - kosenie a hrabanie sena a tradičné jedlá. Najtradičnejšie jedlá sú halušky, pirohy, šúľance a mrežiak. V súčasnosti sú liptovské tradičné jedlá založené hlavne na mlieku a mliečnych výrobkoch (www.liptov.sk).

Keď sa povie Liptov, každý si určite predstaví nekonečné zelené lúky, na ktorých sa pasú stáda kráv, oviec a kôz, v pozadí s malebnými končiarimi Karpát. S chovom dobytká súvisí aj dojenie mlieka a jeho následné spracovanie na rôzne tradičné mliečne výrobky ako bryndza, syry, maslo alebo tvaroh. Okrem toho to úzko súvisí s kožiarskym, kožušníckym a ovčiarskym remeslom. Avšak Liptov, to nie sú len ovčiari. Je to nespočetné množstvo ďalších remesiel, ktoré sa tu rozvíjali v priebehu storočí ako obuvníctvo, sedlárstvo, zamerané bolo na výrobu sediel na kone, sedadiel a čalúnenia do kočiarov, bričiek a iných dopravných prostriedkov, puzdier na tašky a ďalších drobných výrobkov z kože. Remenárstvo sa zameriavalo na remeselnú výrobu úžitkových predmetov z kože. Od remenárstva sa postupne vydeľovali samostatné cechy sedlárov a brašnárov či kapsárov a taškárov. Kožušníctvo fungovalo ako remeslo, ale i domácka výroba, zaoberajúca sa spracovaním kožušín. Patrilo k najrozšírenejším remeslám na území Slovenska. Kožušníci vyrábali kožušiny z oviec, jahniat, líšok, vlkov a medveďov. Kožušníci si zároveň vyrábali aj jemnú kožu potrebnú na obšívanie a zdobenie kožuchov (ircha), pričom ovládali aj jej farbenie rôznymi farbivami. Vrchol svojej výrazovosti a ozdobnosti dosiahol ľudový odev na Slovensku vo výšivkách, nášivkách i čipkách. Jedným z najčastejšie používaných spôsobov výzdoby na textíliách, ale i predmetoch

z iných materiálov, bola výšivka. Výšivky, ktoré sa zachovali na Slovensku dodnes, predstavujú bohaté kultúrne dedičstvo a svedčia o mimoriadne rozvinutom tvorivom i umeleckom nadaní ľudu. Na Slovensku v tvorbe umeleckého textilu patrí dôležité miesto čipkárstvu. Čipka je priehľadný úplet. Zhotovuje sa z bavlnených, ľanových, konopných, vlnených alebo kovových nití. Popri svojej praktickej funkcii pôsobila výrazne esteticky, a preto sa uplatňovala ako ozdoba hlavne na sviatočnom odevu a textile. Čipkárstvo si dodnes udržalo charakter ľudovej ručnej výroby a v technike i farebnosti si uchovalo svoje regionálne zvláštnosti. Tvorbe čipiek sa venujú v súčasnosti mnohí záujemcovia aj ako voľno-časovej aktivite (<http://www.uluv.sk/product/remesla-a-domaca-vyroba-237/>).

1.2. Všeobecná infraštruktúra a infraštruktúra cestovného ruchu

Sekundárnu ponuku tvoria tri skupiny faktorov, ktorými sú infraštruktúra cestovného ruchu, všeobecná infraštruktúra a inštitúcie cestovného ruchu v cieľových miestach. Infraštruktúrne zariadenia majú poskytnúť návštevníkom možnosť využívať voľný čas zmysluplne, a tým prispieť k uspokojeniu potrieb a dopytu v cestovnom ruchu. V tomto procese majú rozličnú úlohu aj zariadenia všeobecnej infraštruktúry, ktorých služby sú nevyhnutné z hľadiska komplexnosti uspokojovania potrieb návštevníkov, pri rešpektovaní kritérií ochrany primárnej ponuky cestovného ruchu (Gúčík,2010).

Autobusová doprava je zo všetkých dopravných zariadení v Liptovskom regióne najviac rozvinutá. Diaľnica D1 je vybudovaná od obce Spišský Štvrtok a končí pri obci Ivachnová, približne 8 km od mesta Ružomberok. V regióne Liptov diaľnica vedie od obce Važec po obec Ivachnová.

Diaľnica D1 je vo výstavbe od roku 1972 a v súčasnosti je z nej sprevádzkovaných 295 kilometrov, t.j. 58 %. I napriek rôznym stanoveným termínom jej dokončenia z minulosti, bude prejazdná v celej svojej dĺžke najskôr až v roku 2018. Po dokončení spojí Bratislavu s hraničným priechodom Záhor na štátnej hranici s Ukrajinou cez Trnavu, Trenčín, Žilinu, Poprad, Prešov, Košice a Michalovce (www.uzemneplany.sk).

Popri diaľnici D1 vedie cesta I triedy 18. Cesta I. Triedy 18 ďalej pokračuje od obce Ivachnová cez Ružomberok v smere na mesto Žilina a v regióne Liptov končí pri obci Stankovany. Smerom na juh od mesta Ružomberok na mesto Banská Bystrica sa tiahne cesta

I. Triedy 59. V regióne Liptov končí medzi obcami Liptovská osada a Donovaly. Smerom na sever od Ružomberku po Dolný Kubín vedie tiež cesta I triedy 59. V regióne Liptov končí po obec Valašská Dubová. Z Diaľnice D1, pri obci Hybe vedie cesta I triedy 72 v smere na Brezno alebo Banskú Bystricu. V regióne Liptov končí za obcou Vyšná Boca.

Cesta II. Triedy 584 v smere na juh od mesta Liptovský Mikuláš vedie po Demänovskú dolinu. V smere na sever od mesta Liptovský Mikuláš vedie popri vodnej priehrade Liptovská Mara na obec Podbiel. V regióne Liptov končí za obcou Kavečany. Na sever od mesta Liptovský Hrádok vedie cesta II. Triedy 537 smerom na Vysoké Tatry a v regióne Liptov končí za obcou Pribylina. Za obcou Pribylina je možné sa dostať po ceste III. triedy do oblasti Bystrá.

Hlavná železničná trať vedie od železničného uzlu Kysak cez Žilinu po Bratislavu. V regióne Liptov vedie od obce Važec po obec Stankovany.

V Liptovskom regióne sa nenachádza žiadne medzinárodné letisko. Najbližšie medzinárodné letisko sa nachádza v Poprade a v blízkosti kúpeľného mesta Sliač.

Medzinárodné letisko Poprad-Tatry leží vo výške 718 m n. m. a je najvyššie položeným letiskom pre dopravné lietadlá na krátke a stredné trate v strednej Európe. Letisko je otvorené celoročne a využíva sa na pravidelné lety, charterové lety s turistami a športovcami, súkromné a obchodné lety, výcvikové lety, pre vrtuľníkovú záchrannú zdravotnú službu, pre Aeroklub Poprad, a Spoločnosť TLS Air, ktorá zabezpečuje vyhlídkové lety (www.airport-poprad.sk).

Letisko Sliač je medzinárodné letisko na strednom Slovensku, ktoré je situované medzi Zvolenom a Banskou Bystricou. Je označované IATA kódom SLD (www.nadosah.sk). Hlavným poslaním letiska vo vzťahu k regiónu je najmä v prispievaní k rozvoju ekonomiky, turistiky, kúpeľníctva a ostatných aktivít spojených so všeobecným rozvojom týchto kultúrno-historických regiónov, medzi ktorými sa nachádza aj Liptovský (www.regionalairportsliac.eu).

V regióne Liptov je rozvinutá len verejná osobná lodná doprava na vodnej nádrži Liptovská Mara. Plavidlá verejnej osobnej lodnej dopravy vykonávajú plavbu z určených prístavísk a to na pravej strane vodnej nádrže:

- a) prístavisko SVP š.p. OZ Povodie Váhu pri vtokovej veži č. 1 na hrádzi VD,
- b) prístavisko pri veži kostola Liptovská Mara – kamenné mólo na pravej strane VD, (Havránok)
- c) prístavisko ATC Liptovský Trnovec v priestore pod vežou Vodnej záchrannej služby

Na ľavej strane vodnej nádrže sa nachádza:

- d) kamenné mólo pri salaši Dechtáre
- e) prístavisko SVP š.p. OZ PV UZ Ružomberok pred prevádzkovou budovou (www.plavba.net).

Vnútroregionálnu dopravu v rámci regiónu Liptov zabezpečujú špeciálne upravené Cyklo & Aqua Bus a Jasná Bus, vďaka ktorým návštevníci Liptova môžu spoznať oveľa viac atrakcií regiónu. Autobus štartuje už 1. júla a premáva až do 15. Septembra.

Cyklo & Aqua Bus a Jasná Bus premávajú na trase Podbanské – Vlkolíneec a spájajú všetky významné turistické centrá a aquaparky na Liptove. Ako cestovný lístok návštevníkom poslúži regionálna karta Liptov Region Card, na ktorú si zároveň môžu uplatniť viac ako 60 atraktívnych zliav. Autobus premáva každý týždeň od piatka do nedele (Jasná bus - denne) medzi Podbanským, Vlkolíncom, Jasnou a Tatralandiou. Do tohto projektu sa zapojili aj Gino Paradise Bešeňová a Kúpele Lúčky.

Projekt je financovaný z prostriedkov štátnej dotácie Oblastných organizácií CR Region Liptov, Liptovský Ján Turizmus a OOCR Jasná. Celkové náklady predstavujú 32 000 eur. Cyklo & Aqua Bus a Jasná Bus nadväzujú na úspešnú prevádzku Ski & Aqua Bus-u v zimnej sezóne, ktorý bol vítanou službou pre mnohých lyžiarov a dovolenkárov, spájajúcich šport s vodným relaxom.

Služby Cyklo & Aqua Busu boli rozšírené aj o informačné služby o regióne Liptov. Pracovník regiónu Liptov v Cyklo & Aqua buse poskytuje bezplatne informácie o cyklotrasách, projekte Cesta za dobrodružstvom Liptova a atrakciách v regióne Liptov, poskytne telefonicky informáciu o aktuálnom meškaní a obsadenosti Cyklo & Aqua busu (www.ruzomberok.sk).

1.2.1. Všeobecná infraštruktúra v regióne Liptov

Ku všeobecnej infraštruktúre patrí miestna, dopravná a zdravotnícka infraštruktúra, polícia, záchranná služba a ostatná infraštruktúra, športovo-rekreačné zariadenia a aktivity a dopravné zariadenia.

V regióne Liptov je početná miesta infraštruktúra. Najväčšie obchodné centrá sa nachádzajú v meste Ružomberok a Liptovský Mikuláš. V meste Ružomberok je situované

obchodné centrum STOP.SHOP.RUŽOMBEROK. V meste Liptovský Mikuláš sa nachádza obchodné centrum RGB Liptov, Jasná shopping city a STOP.SHOP.LIPTOVSKÝ MIKULÁŠ (príloha 6). Okrem obchodných centier sú v regióne Liptov lokalizované aj početné obchodné domy, predajne športových potrieb, stánky novín a časopisov, holičstvo-kaderníctvo, fotoslužby, starožitnosti a predaj spomienkových predmetov (príloha 7). Koncentrácia miestnej infraštruktúry je hlavne v okresných mestách Ružomberok a Liptovský Mikuláš. Menej rozvinutá miestna infraštruktúra je v obciach Liptovský Hrádok, Vlkoš ap.

K dopravnej infraštruktúre v regióne Liptov patrí približne 21 taxi služieb a to v mestách Liptovský Mikuláš, Liptovský Hrádok a Ružomberok, autoservisy, autoumyvárne, čerpace stanice, odťahové služby, pneuservisy, 3 požičovne áut a parkoviská. Zdravotnícku infraštruktúru tvoria 3 nemocnice a 38 lekární (príloha 8) (www.slek.sk).

V regióne Liptov je lokalizovaná aj obecná polícia, mýtna polícia a diaľničná polícia. Okrem polície je v regióne situovaná aj záchranná služba a horská služba. Ostatnú infraštruktúru tvoria poštové úrady, banky a bankomaty (príloha 9).

V regióne Liptov sa vo veľkej miere nachádzajú športovo-rekreačné zariadenia a aktivity. K najznámejším ihriskám a štadiónom patria Areál X-Sport a BMX Team Liptov v Liptovskom Mikuláši, Zimný štadión v Ružomberku, Športcentrum v Liptovskom Jáne, BMX Team Liptov a iné. V centre miest sa nachádzajú aj početné fitnesscentrá, kryté plavárne a rôzne športové kluby. V Liptovskom Mikuláši sa nachádza aj Aquapark Tatralandia, ktorý je najväčším celoročným areálom vodnej zábavy. Adrenalinové športy je možné praktizovať v horolezeckej škole – Mutton; snow rafting, paintball, paragliding, terénne štvorkolky, snežné skútre, balónové lietanie, lukostreľbu, bungee running v Mutton Šport a iné.

V regióne Liptov sa nachádza početné množstvo oblastí vhodných pre pešiu turistiku. K najznámejším patrí pešia turistika z Čertovice na Kráľičku, Na Kráľovu hoľu z Liptovskej Tepličky, z Chopku k Demänovskej ľadovej jaskyni, Na Chopok z Jasnej a rôzne iné.

Cykloturistika je v Liptovskom regióne taktiež rozvinutá. Cykloturistika je možná z Podbanského do Tichej a Kôprovskej doliny; okolo Liptovskej Mary; chodníkom z Borovej Sihote do Liptovského Jána; Stankovany cez Kráľovany, Bystrickú, Podšíp do Stankovian; z Černovej cez Bystrú dolinu do Černovej a z Ružomberka cez Partizánsku Ľupču k Bešeňovej a naspäť.

Región Liptov spĺňa predpoklady aj pre vodnú turistiku a aktivity. Známe sú rafting Belá – Mutton; rafting na AVS - Liptovský Mikuláš – Mutton; splavovanie rieky Váh – Mutton; splav Belej - Alpin Sport Tatry; splavovanie Váhu - Alpin Sport Tatry; škola vodnej turistiky - Alpin Sport Tatry; kajaková škola, vodná turistika a rafting na Liptove a Rafting Adventure (www.mojliptov.sk). Rozvinutá je aj agroturistika, ktorú ponúka agroturistika Liptov, Žiar - Salaš Žiarska dolina; Agroturistika Liptov - Pony farma; Agroturistika Liptov - AL ASIL CLUB; Jazda na koni pri penzióne Hippoclub a Agroturistika dolný Liptov, Western pri meste Ružomberok (www.mojliptov.sk).

Poľovníctvo rozvíja Zvernica Paliesky a okresná organizácia Slovenského poľovníckeho zväzu v Liptovskom Mikuláši. „Okresná organizácia Slovenského poľovníckeho zväzu v Liptovskom Mikuláši zastrešuje poľovnícke združenia horného Liptova približne od priehradného múru Liptovskej Mary po východné hranice okresu“ (www.mojliptov.sk). Zvernica Paliesky sa nachádza severne od obce Podtureň v nadmorskej výške 618 - 720 m n. m., s prevažne južnou a juhozápadnou expozíciou. Lokalitu tvorí malý vápencový ostrovček, pokrytý smrekovo-borovicovým lesom, obklopeným poľnohospodárskymi kultúrami. Spoločnosť zabezpečí doprovod pre fotenie, pozorovanie a filmovanie vtáctva a zveri, kde je cena určená podľa počtu uchádzačov. Rybolov rozvíja Mestská organizácia Slovenského rybárskeho zväzu v Liptovskom Mikuláši a Mestská organizácia Slovenského rybárskeho zväzu v Ružomberku (www.mojliptov.sk).

1.2.2. Kapacita a výkony ubytovacích zariadení

Pre prehľadnejšie znázornenie štatistických údajov, prinášame tieto informácie v prílohách a tabuľkách na konci práce. Podľa Štatistického úradu SR bolo v roku 2012 v okrese Liptovský Mikuláš celkom 275 zariadení poskytujúcich ubytovacie služby. Z toho 174 hromadných ubytovacích zariadení, 35 penziónov, 2 apartmánové domy, 15 turistických ubytovní, 6 chatových osád a 79 ostatných zariadení hromadného ubytovania. Podľa údajov Štatistického úradu SR sa v regióne Liptov počas roku 2012 ubytovalo 43,4 % návštevníkov Žilinského kraja. V roku 2012 bolo v okrese Liptovský Mikuláš ubytovaných celkom 328 143 návštevníkov, z toho 210 084 domácich a 118 059 zahraničných. Najviac zastúpení návštevníci zo zahraničia boli návštevníci z Českej republiky a Poľska. Z celkového počtu

návštevníkov bolo 98 % ubytovaných v hromadných ubytovacích zariadeniach a 2 % v súkromí. V roku 2012 v okrese Ružomberok bolo 107 ubytovacích zariadení a to, 75 hromadných ubytovacích zariadení, 23 penziónov, 12 turistických ubytovní a 27 zariadení iného charakteru. Izby v ubytovaní v súkromí a súkromné objekty ponúkalo celkom 31 poskytovateľov. Podiel návštevníkov v okrese Ružomberok na Žilinskom kraji predstavuje 11 %, t.j. 83 490. Z toho 46 224 domácich a 37 266 zahraničných návštevníkov. Typickými návštevníkmi aj v okrese Ružomberok boli návštevníci z Českej republiky a Poľska. Celkový počet návštevníkov v okrese Ružomberok bol 97,3 % ubytovaných v hromadných zariadeniach (najčastejšie hoteloch) a 2,7 % v súkromí. V prílohe 1 sú uvedené vybrané zariadenia poskytujúce ubytovacie služby v regióne Liptov. V prílohe 1 sa taktiež nachádzajú závislé hotely, ako napríklad hotelová sieť SOREA a TATRYMOUNTAIN RESORT s. r. o., ktorej objekty sa nachádzajú v horských strediskách. V regióne Liptov ide o hotel Tri Studničky – Demänovská dolina, Tatrallandia v Liptovskom Mikuláši a wellness hotel Grand v Jasnej. V prílohe 2 uvádzame vybrané pohostinské zariadenia v regióne Liptov.

Využitie ubytovacích kapacít v regióne Liptovský Mikuláš a Ružomberok sú zobrazené v tabuľke 1. Využitelnosť stálych lôžok v roku 2012 oproti roku 2008 v okrese Liptovský Mikuláš poklesla o 17 %. V okrese Ružomberok poklesla o 14 %.

Kapacita a výkony ubytovacích zariadení v okrese Liptovský Mikuláš. Kapacita ubytovacích zariadení v okrese Liptovský Mikuláš za obdobie od roku 2008 – 2012 je zobrazené v tabuľke 2. V okrese Liptovský Mikuláš sa podľa štatistického úradu SR v roku 2012 nachádza 275 ubytovacích zariadení, s počtom izieb 4 125 a lôžok 12 293. Počet ubytovacích zariadení klesal v rokoch 2008 – 2011. V roku 2012 vzrástol počet ubytovacích zariadení o 27,9 %. V okrese Liptovský Mikuláš pripadá v roku 2012 16,26 lôžok na 1 000 obyvateľov.

Výkony ubytovacích zariadení sú zobrazené v tabuľke 3. Počet návštevníkov v okrese v roku 2012 je 328 143. Z toho najviac návštevníkov do okresu Liptovský Mikuláš prichádza z Českej republiky, Poľska, Ukrajiny, Ruska a Maďarska (tabuľka 4). Priemerný počet prenocovaní v roku 2012 je 3,0. Priemerný počet prenocovaní klesá od roku 2009. Tržby za ubytovanie v okrese Liptovský Mikuláš narastajú od roku 2009. Na tržby vplýva priemerná cena za ubytovanie, ktorá narastá od roku 2008 po rok 2011. Priemerná cena poklesla v roku 2012 o 5,23 %.

Kapacita a výkony ubytovacích zariadení v okrese Ružomberok. Kapacita ubytovacích zariadení v období 2008 – 2012 je zobrazená v tabuľke 5. Podľa štatistického úradu SR v okrese Ružomberok bolo v roku 2012 celkom 107 ubytovacích zariadení, kde došlo k nárastu v porovnaní s predchádzajúcim rokom o 41,7 %. Počet izieb bol v roku 2012 1 461 a 3 940 lôžok.

Výkony ubytovacích zariadení sú zobrazené v tabuľke 6. V roku 2012 navštívilo okres Ružomberok najvyšší počet návštevníkov za posledných 5 rokov a počet prenocovaní je tiež najvyšší za posledné 4 roky. Priemerný počet prenocovaní v roku 2012 je 3,4 nocí. Táto hodnota je vyššia ako v okrese Liptovský Mikuláš, ktorý má v roku 2012 priemerný počet prenocovaní 3,0 aj napriek tomu, že okres Ružomberok má výrazne nižšiu vybavenosť ubytovacími zariadeniami. Priemerná cena za ubytovanie rastie do roku 2009 a v roku 2010 poklesla. Priemerná cena poklesla aj v roku 2012 o 2,35 %.

Počet zahraničných návštevníkov v roku 2012 v okrese Ružomberok je 37 266 (tabuľka 7). Najviac návštevníkov prichádza z Českej republiky, Poľska, Litvy, Ruska a Nemecka.

Tabuľka 8 zachytáva tržby za ubytovanie v Žilinskom kraji za uplynulých 5 rokov. V roku 2009 došlo k poklesu celkových tržieb o 11,4 % z dôvodu prejavu finančnej krízy a prijatia novej meny. Môžeme konštatovať, že v rokoch 2010 a 2011 celkové tržby narastali, v roku 2012 nastal mierny pokles a to o 1,2 %. Počet domácich návštevníkov za 5 rokov vzrástol o 33,61 % a zahraničných poklesol o 21,1 %.

Vývoj tržieb v kraji je možné vyjadriť taktiež pomocou štatistickej klasifikácie ekonomických činností SK NACE Rev. 2. Vývoj tržieb za ubytovanie zachytáva tabuľka 9 a tržieb za pohostinské služby tabuľka 10. Tržby za ubytovanie majú klesajúcu tendenciu vo výške 10 %. Tržby za pohostinské služby v rokoch 2008 – 2010 mali výraznú klesajúcu tendenciu vo výške 44,3 %. Od roku 2011 – 2012 došlo k nárastu o 2,2 %.

Tabuľka 11 zachytáva podiel ubytovacích zariadení v Žilinskom kraji. Z tabuľky vyplýva, že najviac ubytovacích zariadení v kraji sa nachádza v okrese Liptovský Mikuláš a to 30 %, potom v okrese Žilina (16 %) a Ružomberok (12 %). Môžeme teda povedať, že na území regiónu Liptov sa nachádza 42 % ubytovacích zariadení zo Žilinského kraja.

Súčasťou infraštruktúry v Liptovskom regióne sú cestovné kancelárie, turistické informačné kancelárie a zmenárne. V prílohe 3 uvádzame prehľad vybraných cestovných

kancelárií na území regiónu Liptov. Uvedené cestovné kancelárie sa špecializujú na domáci cestovný ruch (Pilgrimage, ARZ Travel...). Cestovná kancelária Raftingadventure s. r. o. sa venuje ponuke adrenalínových športov pre skupiny aj jednotlivcov a tiež team buildingovým programom.

Turistická informačná kancelária je zariadenie cestovného ruchu zamerané na poskytovanie informácií, predaj spomienkových predmetov a iného doplnkového tovaru návštevníkom. Zriaďuje sa v mestách a strediskách cestovného ruchu (Gúčík, 2004). Príloha 4 obsahuje prehľad turistických informačných centier na území regiónu Liptov. Informačné centrá sa nachádzajú v obciach Liptovský Mikuláš, Ružomberok, Vlkoš a v obci Liptovský Ján. V Liptovskom Mikuláši sa nachádza Asociácia informačných centier Slovenska (občianske združenie zastupuje celkom 59 turistických informačných centier a je riadnym členom Zväzu cestovného ruchu) (www.aices.sk).

Zmenárenské služby je možné zaradiť do činností bankových a nebankových zmenární, ktoré sú vykonávané v súlade s platnou legislatívou (Gúčík, 2004). Zmenárenské služby sú spravidla sústredované do stredísk cestovného ruchu s vysokým predpokladom návštevy cudzincov. V regióne Liptov sú v prílohe 5 uvedené vybrané zmenárne.

2. SÚČASNÁ PREZENTÁCIA REGIÓNU LIPTOV

V tejto kapitole sa zameriame na súčasnú prezentáciu regiónu Liptov na internete a na ostatné nástroje marketingovej komunikácie, ktoré región využíva pri svojej komunikácii s potenciálnym, ale aj s reálnym návštevníkom.

2.1. Internetová prezentácia

Prezentácia regiónu Liptov je na webe skutočne rozsiahla. Je veľa stránok, ktoré prezentujú Liptov ako celok z hľadiska cestovného ruchu, teda sú určené hlavne návštevníkom. Tieto stránky spravujú organizácie cestovného ruchu, ktoré majú za cieľ okrem iného propagovať región, a tak zabezpečovať jeho rozvoj. Informácie o Liptove nájdeme aj na stránkach jednotlivých podnikov cestovného ruchu, avšak nielen cestovného ruchu, ale aj iných, ako

výrobné – napríklad stránka www.nasliptov.sk. Ide o stránku mliekarní Liptov, ktorá propaguje tento región ako miesto tradičnej výroby syrov, mliečnych výrobkov a chovu oviec. My sme sa zamerali na stránky prezentujúce Liptov komplexne a sú určené predovšetkým pre návštevníkov v cestovnom ruchu. Vybrali sme webové stránky www.liptov.sk, www.klasterliptov.sk, www.visitliptov.sk, www.cech-liptov.eu, www.regionliptov.sk, www.spoznajliptov.sk, www.mojliptov.sk, www.mikulas.sk.

Na týchto stránkach budeme hodnotiť logá, značky, slogany regiónu, dizajn a obsah stránok, kvalitu vyhľadávania informácií, prezentačné materiály a komunikáciu prostredníctvom sociálnych sietí.

Inštitúcie zodpovedné za spravovanie stránok. Pri stránkach www.liptov.sk a www.spoznajliptov.sk boli uvedení iba tvorcovia webu a to 3W, s. r. o. a Creativity by VISIBILITY.

Za stránky www.klasterliptov.sk a www.visitliptov.sk je zodpovedný klaster Liptov. Existuje medzi nimi prepojenie, pričom hlavná stránka je [klasterliptov.sk](http://www.klasterliptov.sk). Na nej je odkaz na [visitliptov.sk](http://www.visitliptov.sk). Na tieto dve stránky odkazuje aj národná stránka cestovného ruchu slovakia.travel. Nájde tu všetky potrebné kontakty ako adresa, telefón a e-mail.

Pri vyhľadávaní sme objavili aj stránku www.regionliptov.sk, ktorú spravuje živnostník Ing. Rudolf Kukura. Jeho firma DELA prevádzkuje sieť internetových serverov podporujúcich cestovný ruch vo vybraných regiónoch Slovenska. Všetky servery firmy DELA fungujú bez dotácií a sponzorov. Na uvedenej stránke sme našli všetky potrebné kontakty.

Ďalšou bola stránka www.mojliptov.sk, za ktorú zodpovedá spoločnosť [mojliptov spol. s r.o.](http://www.mojliptov.sk) Na tejto stránke sme našli iba adresu a e-mail.

Veľmi komplexnou stránkou, nielen pre návštevníkov, ale aj pre miestnych obyvateľov, podnikateľov a samosprávu je www.mikulas.sk a jej spravovateľom je Mestský úrad Liptovský Mikuláš. Nachádzajú sa tu všetky potrebné kontaktné údaje.

Poslednou stránkou, ktorej budeme venovať pozornosť je www.cech-liptov.sk. Inštitúciou zodpovednou za jej spravovanie je Cechliptov. Na stránke má uvedenú adresu, telefón i e-mail.

Logá, značky, slogany. Následne budeme hodnotiť vybrané logá, značky a slogany jednotlivých organizácií. Logá sú rozmanité, nemajú veľa spoločných znakov, aj keď nesú spoločný názov Liptov. Chýba spoločná farba a symboly. Napriek tomu sú ľahko

zapamätateľné a oceňujeme, že neobsahujú anglicizmy, keďže ide o rýdzo slovenský región. Bolo by vhodné, aby sa nielen organizácie cestovného ruchu, ale aj ostatné podniky zjednotili v spoločných prvkoch loga, ktoré by boli pre návštevníka jasným symbolom, o aký región ide a mali by byť ľahko zapamätateľné. Za najatraktívnejšie považujeme logo klastra Liptov, ktoré púta svojou červenou farbou. Má aj zaujímavý slogan „Treba zažiť“, ktorý vzbudzuje aktivitu a túžbu po skutočnom poznaní tohto regiónu. Propagačným sloganom mesta Liptovský Mikuláš je „Mesto pre všetkých“, čo znamená pre návštevníkov, občanov, podnikateľov, mesto, ktoré žije a kde sa dobre žije. Slogany nevyužíva každá organizácia. V danom regióne nám chýba spolupráca všetkých zainteresovaných strán na tvorbe produktu pod spoločnou značkou.

Dizajn stránok. Dizajn stránok patrí k subjektívnym kritériám a je to vec vkusu. Môže prispievať k zvýšeniu atraktívnosti regiónu a záujmu o neho. Následne zhodnotíme dizajn uvedených webových stránok.

Stránka www.liptov.sk je ladená do zelena, jednoduchá a prehľadná. Nenachádzajú sa tu žiadne rušivé a gýčové prvky.

Stránka visitliptov.sk je graficky a dizajnovovo kvalitne spracovaná, ale môže pôsobiť trochu chaoticky. Je toho veľmi veľa na jednom mieste, aktuálne informácie prichádzajú – odchádzajú a pozorovateľ nemusí stíhať všetko zachytiť. Oceňujeme, že motív stránky je prispôbený aktuálnej sezóne a je možnosť jeho prepnutia na letný alebo zimný.

Stránku cech-liptov.sk hodnotíme ako kvalitnú, dizajn je moderný a použité farby navodzujú ukludňujúcu náladu. Je prehľadná, nie sú tu rušivé a gýčové prvky.

Stránku regionliptov.sk považujeme z hľadiska dizajnu ako najmenej atraktívnu, ale neskôr poukážeme na jej iné prednosti.

Pri stránke spoznajliptov.sk sa preukázala subjektívnosť hodnotenia, pričom bola hodnotená ako dizajnovovo atraktívna a na druhej strane ako ničím nezaujímavá.

Dizajn webovej stránky mojliptov.sk je graficky menej kvalitne spracovaný, ale je prehľadný a bez rušivých prvkov.

Stránka mikulas.sk má kvalitný a atraktívny dizajn, množstvo informácií je prehľadne usporiadaných a nedochádza k rušivým dojmom. Sú uložené vedľa seba, neprekrývajú sa a nehmýria.

Mnoho obrázkov, videí a máp nájdeme nielen na úvodných stránkach, ale aj podstránkach. Z hľadiska farebnosti prevláda modro-zelená farba. Odporúčame však, aby sa ladenie stránok farbe prispôsobilo loga klastra Liptov. Modro-zelená je typická pre región Orava. Všetky stránky boli svetlé a bola na nich dobrá viditeľnosť. Kvalitnejšiu grafiku mali stránky, ktoré tvorbu webu prenechávajú špecializovaným firmám. Celkový dizajn hodnotíme pozitívne, ale stále je čo zlepšovať.

Obsah stránok. Ďalším kritériom hodnotenia je obsah stránok, ktorý je u všetkých veľmi podobný. Zahŕňa predovšetkým charakteristiku regiónu – to je poloha, rozloha, počet obyvateľov, história regiónu a jeho vývoj. Nesmú chýbať informácie o atraktivitách regiónu, teda podrobný popis prírodného, kultúrno-historického aj antropogénneho potenciálu. Všetky stránky poukazujú na hlavné zaujímavosti, ktorým by mal návštevník regiónu venovať pozornosť a to príroda samotná, jaskyne, pamiatky, múzeá, podujatia, lyžiarske strediská, aquaparky a iné atrakcie. Niektoré stránky majú vypracované aj konkrétne tipy na výlety, ponuku dobrodružstva na Liptove a cyklistické okruhy. Podrobný popis primárnej ponuky je veľmi dôležitý, pretože práve ona je predmetom záujmu a motívom cestovania návštevníka. Pre kompletnú prezentáciu regiónu je potrebné, aby v rámci jednej stránky bola uvedená nielen primárna, ale aj sekundárna ponuka regiónu. Preto sa na týchto stránkach nachádza možnosť vyhľadania ubytovacích, stravovacích a iných služieb. Obsah je rozšírený o doplňujúce informácie ako napríklad o počasie, možnosť uplatnenia zliav a podobne. Stránky je možné prepnúť do viacerých jazykových variant. Stránka liptov.sk má možnosť zobrazenia až v 10 jazykoch.

Kvalita vyhľadávania informácií. Zaoberali sme sa aj kvalitou vyhľadávania informácií, od ktorej závisí, či návštevník zistí potrebné informácie. Na uvedených stránkach môžeme vyhľadávať pomocou filtrov, kde zadávame požadované kritéria (napríklad lokalita, kategória ubytovacieho zariadenia, obdobie, počet osôb) alebo rozšíreného vyhľadávania, kde sa nachádzajú možnosti navolenia ďalších služieb (napríklad prístelka, wi-fi, klimatizácia, zviera, krb, kuchyňa, wellness). Niektoré umožňujú vyhľadávanie ubytovania podľa kategórie ubytovacieho zariadenia alebo mesta a niektoré iba fulltextové vyhľadávanie. Na stránkach sme hodnotili kvalitu vyhľadávania ubytovania a ostatných služieb osobitne. Najskôr sa budeme venovať kvalite vyhľadávania ubytovania.

Na visitliptov.sk a liptov.sk sa nachádzajú iba odkazy na stránky ubytovacích zariadení. Nájde tu len zoznam ubytovacích zariadení v regióne, ich názvy a kategórie, ale bližšie informácie môžeme získať na stránke ubytovacieho zariadenia.

Oproti tomu má regionliptov.sk tieto informácie omnoho lepšie spracované. Je možné zvoliť mesto alebo obec, kde sa chce návštevník ubytovať, systém vyhľadá ubytovacie zariadenia v danej lokalite a ku každému ubytovaciemu zariadeniu je podrobný popis, fotografie, kontakty, cenník, odkazy na stránku zariadenia a tieto informácie sú aj v anglickej a poľskej mutácii, čo je vzhľadom na vysoký počet poľských návštevníkov vhodné. Stránka www.mojliptov.sk je na tom podobne.

Pri prezeraní stránky spoznajliptov.sk sme objavili nefunkčný filter a mikulas.sk umožňuje vyhľadávať ubytovanie len cez odkaz na visitliptov.sk, ale prostredníctvom neho je možné vyhľadať pohostinské zariadenia.

Stránka cech-liptov.eu obsahuje iba odkaz na združenie ubytovateľov alebo hotelové spoločnosti (napr. Cascada hotels and resorts).

Ostatné informácie sú ľahko dostupné a je možné ich jednoducho vyhľadať. Najkomplexnejšie informácie poskytujú stránky mikulas.sk a mojliptov.sk. Nachádzajú sa tu kvalitné informácie o verejnej infraštruktúre v regióne (napríklad lekárne, nákupné centrá, odchody autobusov, kadernícke služby, autoservis, taxi, masáže).

Na základe vyhľadávania je možné pomerne ľahko individuálne naplánovať dovolenku v regióne. Je tu možnosť nechať sa inšpirovať tipmi na výlety a aktuálnymi podujatiami. Pri podrobnom skúmaní sme však zistili, že niektoré odkazy nefungujú. Objavili sme aj neaktuálne informácie ako napríklad ceny v slovenských korunách. Na niektorých stránkach sú uvedené a popísané prírodné, kultúrne a umele vytvorené atrakcie, ich GPS súradnice, avšak bez podrobného popisu ako sa k nim dostať. Túto informáciu by ocenili určite tí, ktorí nevlastnia navigáciu, starší ľudia a tí, čo cestujú bez vlastného auta. Na porovnanie uvádzame popis odporúčanej trasy na visitliptov.sk, ktorá obsahuje okrem popisu vytýčených pamiatok aj popis cesty od jednej atraktivity k druhej. Na rozdiel od toho stránka spoznajliptov.sk ponúka iba samostatné atraktivity s popisom bez navigácie.

2.2. Ostatné nástroje komunikácie

Propagačné materiály sme našli na dvoch stránkach. Na stránke mikulas.sk sa nachádzajú propagačné materiály týkajúce sa regiónu Liptov a to „Liptovský Mikuláš a okolie“, „Sprievodca atraktivitami – leto 2013“, „Tipy na výlety – zima“, „Jánošík – 300 rokov legendy“. Sú vo viacerých jazykových mutáciách. Majú formu katalógov v pdf s možnosťou stiahnutia. Okrem toho je možnosť stiahnuť aj mapu mesta a register ulíc.

Ďalším propagačným materiálom je CD - ROM Liptov, ktorý vydal Turistický informačný servis www.liptov.sk v roku 2003/2004. Je určený na doplnkovú propagáciu pre náročných návštevníkov, ako forma propagácie regiónu, zdroj informácií, pre ubytovacie zariadenia, školy, výstavy/veľtrhy, cestovné kancelárie alebo reklamný darček. Na uvedenej stránke sme objavili aj možnosť objednávky, ale odkaz nefungoval.

Sociálne siete. Všetky organizácie zodpovedné za stránky okrem mojliptov.sk a regionliptov.sk propagujú región aj prostredníctvom sociálnej siete facebook. Okrem toho mikulas.sk má vytvorený profil aj na tweeteri, na facebooku umožňuje zdieľať stránku. Spoznajliptov má profil aj na gmail+ a pridáva zaujímavé články na blogu. Všetky informácie sú aktuálne. Najaktuálnejšie sú na facebookovej stránke visitliptov.sk.

Môžeme konštatovať, že na webe sa nachádza široké spektrum informácií o Liptove, či už na špecializovaných stránkach organizácií zameraných na prezentáciu cestovného ruchu alebo na stránkach jednotlivých podnikov. Ide o veľké množstvo informácií, ktoré nie sú vždy prehľadne usporiadané a v logickom slede. Pozitívne hodnotíme dostatok fotografií, obrázkov, videí a máp. Nielen na návštevníka sa orientovali 2 stránky a to mikulas.sk a mojliptov.sk, ktoré obsahovali bohaté informácie o verejnej infraštruktúre. Ako sme už spomínali, stále je čo vylepšovať ako dizajn i kvalitu informácií. Odporúčame zjednotenie v propagácii. Pri tvorbe stránok by sa mali zároveň riadiť heslom: „Menej je niekedy viac“.

3. DESTINAČNÝ MANAŽMENT V REGIÓNE LIPTOV

Pojem destinačný manažment sa chápe jednak ako riadiaca organizácia určitej turistickej oblasti a zároveň ako množstvo riadiacich procesov. Ich cieľom je „usmerňovať“ turizmus v destinácii tak, aby reálne v danej lokalite dochádzalo k zvyšovaniu výdavkov návštevníkov a celkovo k zvyšovaniu príjmov z turizmu (TOMÁŠKOVÁ, KRAMÁROVÁ, BLAŽKOVÁ, 2012).

3.1. Žilinský turistický kraj

Žilinský turistický kraj je jednou zo 4 krajských organizácií cestovného ruchu zriadených na území Slovenska. Krajská organizácia je právnická osoba založená podľa zákona o podpore cestovného ruchu, ktorá podporuje a vytvára podmienky na rozvoj cestovného ruchu na území kraja a chráni záujmy svojich členov.

Ako prvá bola na území Žilinského samosprávneho kraja založená oblastná organizácia cestovného ruchu Rajecká dolina, ktorá bola na Ministerstve dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja SR zaregistrovaná dňa 28. 12. 2011. Zástupcovia OOCR Rajecká dolina na valnom zhromaždení dňa 31. 01. 2012 odsúhlasili jej vstup do krajskej organizácie cestovného ruchu Žilinský turistický kraj. Klaster ORAVA schválil vstup do krajskej organizácie cestovného ruchu na rokovaní predstavenstva dňa 15. 02. 2012. Neskôr vstúpili do zakladanej KOCR aj ďalšie vzniknuté OOCR na jeho území – OOCR Malá Fatra, OOCR REGION LIPTOV a OOCR Kysuce.

Podľa zákona členom krajskej organizácie sú vyšší územný celok a najmenej jedna oblastná organizácia pôsobiaca na jeho území založená podľa zákona o podpore cestovného ruchu. V súčasnosti má Žilinský turistický kraj 7 členov a to : Žilinský samosprávny kraj, OOCR Malá Fatra, OOCR Rajecká dolina, OOCR Klaster ORAVA, OOCR REGIÓN LIPTOV, OOCR Kysuce a OOCR Turiec – Kremnicko.

Hlavným cieľom Žilinského turistického kraja je podpora a vytváranie podmienok na rozvoj cestovného ruchu na území kraja a ochrana záujmov svojich členov. Založením KOCR Žilinský turistický kraj vznikol priestor pre vytváranie zainteresovanosti a spoluzodpovednosti

všetkých jej členov v oblasti rozvoja a riadenia cestovného ruchu na území Žilinského samosprávneho kraja, výsledkom čoho bude lepšia spolupráca, spoločný cieľový marketing a adresné využívanie viaczdrojového financovania.

Informácie o úlohách, ktoré KOČR Žilinský turistický kraj plní a sú zo zákona dané sme získali zo všeobecných dokumentov, konkrétne zo zakladateľskej zmluvy. Medzi hlavné úlohy patrí:

- a) podpora a vytváranie podmienok na rozvoj CR na území Žilinského samosprávneho kraja,
- b) podpora činnosti svojich členov pri tvorbe a realizácii koncepcie rozvoja CR na území Žilinského samosprávneho kraja,
- c) tvorba a realizácia marketingu a propagácie CR pre svojich členov doma a v zahraničí,
- d) presadzovanie spoločných záujmov svojich členov,
- e) spolupráca s orgánmi Žilinského samosprávneho kraja,
- f) podpora kultúrneho, spoločenského a športového života a zachovanie prírodného a kultúrneho dedičstva,
- g) organizovanie podujatí pre obyvateľov a návštevníkov,
- h) poskytovanie poradensko-konzultačných služieb svojim členom,
- i) Presadzovanie trvalo udržateľného rozvoja CR tak, aby sa chránilo a zachovávalo životné prostredie a rešpektoval sa spôsob života miestneho obyvateľstva a vlastnícke práva,
- j) Spolupráca pri zostavovaní a realizácii koncepcie rozvoja CR Žilinského samosprávneho kraja,
- k) V spolupráci s orgánmi Žilinského samosprávneho kraja vypracúvanie a realizácia ročného plánu aktivít krajskej organizácie,
- l) Vypracúvanie a schvaľovanie rozpočtu krajskej organizácie,
- m) Iniciovanie alebo zabezpečovanie tvorby, manažmentu a prezentácie produktov CR,
- n) Zostavovanie výročnej správy, ktorú zverejňuje na svojej internetovej stránke,
- o) Zriaďovanie alebo zakladanie turisticko-informačných kancelárií, vedenie evidencie turisticko-informačných kancelárií za územie Žilinského samosprávneho kraja,
- p) Podnikateľská činnosť na základe platných povolení vydaných v zmysle všeobecne záväzných právnych predpisov.

Medzi marketingové aktivity, ktoré Žilinský turistický kraj vykonáva zaraďujeme organizovanie podujatí pre obyvateľov a návštevníkov. Na internetovej stránke Žilinského

turistického kraja je uverejnený kalendár podujatí, ktoré sa na jeho území uskutočnia. Farebne sú podujatia odlišené podľa toho, v ktorom regióne sa budú konať. (Katarínske trhy - Dolný Kubín 25. – 26. 11. , Vianočný koncert Marcely Laiferovej - Rajecké Teplice 13.12. 2013).

Ako ďalšiu marketingovú aktivitu uvidíme propagáciu destinácie na sociálnej sieti Facebook. Je vytvorený profil organizácie, kde sú pravidelne uverejňované nadchádzajúce podujatia, novinky a elektronické publikácie o organizácii. 29. 09. 2013 bolo zverejnené video na internetovej stránke www.youtube.com, ktorého úlohou bolo taktiež propagovať destináciu. KOČR Žilinský turistický kraj sa pravidelne zúčastňuje na výstavách a veľtrhoch. Naposledy to bol veľtrh Westlake International Expo v Hangzhou, ktorý sa uskutočnil 12.-14. 10. 2013. Okrem toho sa organizácia venuje aj publikačnej činnosti. (Po stopách hrdinov II. svetovej vojny) a propagácii cyklotrás jednotlivých regiónov.

Oficiálnou internetovou stránkou KOČR Žilinský turistický kraj je stránka www.ztk-kocr.sk. Internetová stránka je pravidelne aktualizovaná. Nachádza sa tu aj kontakt na výkonnú riaditeľku Ing. Ivetu Chabadovú (www.ztk-kocr.sk).

3.2. Klaster LIPTOV

Združenie cestovného ruchu Klaster LIPTOV je prvá organizácia destinačného manažmentu (DMO) na Slovensku a spoločná marketingová centrála pre destináciu Liptov. Združuje subjekty verejného a súkromného sektora s cieľom jednotnej propagácie regiónu Liptov ako jedinečného „zeleného“ regiónu pre aktívne trávenie voľného času plného zážitkov.

Ambíciou Klastra LIPTOV je dostať Liptov svojimi aktivitami na mapu vyhľadávaných európskych destinácií, prezentovať Liptov pod jednotnou značkou doma aj v zahraničí, vytvárať konkurencieschopné produkty cestovného ruchu a podnecovať aktívnu spoluprácu v regióne.

Región Liptov má dve spolupracujúce organizácie Klaster LIPTOV a Oblastnú organizáciu Region LIPTOV, ktoré majú prerozdelené činnosti. Klaster zabezpečuje služby Liptov Region Card, Centrálny rezervačný systém Liptova a projekty financované z EU fondov. Oblastná organizácia cestovného ruchu Region LIPTOV vznikla podľa Zákona 91/2010 Z. z. o podpore cestovného ruchu vo februári 2012. Založenie Oblastnej organizácie

Region LIPTOV bola jedinečná príležitosť ako získať do regiónu viac financií na podporu rozvoja cestovného ruchu a pokračovať v aktivitách, ktoré rozbehol Klaster LIPTOV. Oblastná organizácia Region LIPTOV nadväzuje na aktivity vo vytváraní pozitívneho imidžu regiónu Liptov, budovaní jeho atraktívnosti, zlepšovaní organizácie destinačného manažmentu a podpore marketingu i predaja nášho regiónu, aby sa stal TOP destináciou na trhu horského turizmu na Slovensku a v krajinách V4. Obidve organizácie zastrešuje spoločný riaditeľ, ktorý koordinuje činnosti oboch organizácií.

Klaster má 27 členov, medzi ktorých patria mestá Liptovský Mikuláš, Ružomberok, Liptovský Hrádok, 19 obcí a 5 podnikateľských subjektov. Pridruženými členmi klastra sú Hotelová akadémia v Liptovskom Mikuláši a Cech združení cestovného ruchu Liptova.

Ciele klastra LIPTOV sú zdvojnásobenie počtu turistov v regióne do roku 2013 na dvojnásobok oproti počtu z roku 2007 (z 348 000 na 700 000 návštevníkov), jednotná spoločná prezentácia regiónu navonok ako atraktívnej turistickej destinácie, vytvorenie rozpoznateľnej dynamickej značky, marketingová a organizačná podpora, propagačná kampaň domáceho cestovného ruchu skrz marketingové a PR opatrenia, aktívna práca na tradičných aj nových prízjazdových trhoch a koordinácia rozvojových zámerov v cestovnom ruchu.

V klasteri LIPTOV bolo k 31. 12. 2012 zamestnaných celkom šesť zamestnancov. Na plný úväzok pracujú 3 zamestnanci a ďalší dvaja na polovičný úväzok, jeden zamestnanec zabezpečuje marketingové a administratívne služby pre OOCR Region LIPTOV. S rovnakým počtom zamestnancov je zabezpečená činnosť oboch organizácií Klaster LIPTOV a Region LIPTOV.

Marketing na domácom trhu. V marketingových aktivitách klaster prezentuje Liptov ako modernú turistickú destináciu, konkurencieschopnú voči iným európskym regiónom, ktorá poskytuje komplexné služby a neopakovateľné zážitky pre návštevníkov a turistov. Top aktivity na domácom trhu sú redizajn a zatraktívnenie oficiálnej webovej stránky www.visitliptov.sk a podpora predaja destinácie prostredníctvom facebook-u. Spoločná co-brandigová kampaň v spolupráci so syrárskou značkou Liptov (marec – jún 2011). Pravidelný mediálny servis, prezentácia v médiách. Pravidelné zasielanie newsletter-ov pred letnou a zimnou turistickou sezónou (8 000 adries). Prezentácie destinácie na výstavách, významných podujatiach a workshopoch.

Marketing na zahraničných trhoch. Z krátkodobého hľadiska sú za prioritné zahraničné zdrojové trhy považované Poľsko, Česká republika a Maďarsko. V marketingových aktivitách na zahraničných trhoch sa zamerali na prihraničné trhy v Poľsku a Českej republike. Hlavné aktivity na týchto trhoch boli realizované v rámci projektov, Spoločne do prihraničia a Tatry spoločne financované z fondov cezhraničnej spolupráce SR – ČR a SR – PL.

V rámci projektu boli realizované nasledovné aktivity :

- Workshopy – výmena skúseností,
- Branding – budovanie značky destinácie, dizajn manuál značky Liptov, Moravskoslezský kraj,
- Spoločná cezhraničná marketingová stratégia cestovného ruchu,
- Praktická príručka „Optimalizácia prezentácie turistického regiónu na web stránkach,
- Internetová prezentácia – optimalizácia prezentácie regiónu na web stránkach,
- Kampaň „Navštívme susedov“,
- fotobanka, city lighty, billB.

Projekty. Liptov Region Card sa v minulom roku stala úspešným projektom vďaka rekordnému predaju kariet a počtu ubytovateľov, ktorí predávajú kartu. Liptov Region Card sa stáva vyhľadávaným produktom pre turistov. Pre ubytovateľov je karta konkurenčnou výhodou, ktorá výrazne ovplyvňuje turistov pri výbere ubytovania. Karta je zároveň významným nástrojom pre zvyšovanie počtu legálnych ubytovateľov a rast vybranej dane z ubytovania.

K hlavným výhodám Liptov region card patrí:

- atraktívne zľavy (10 %) na služby partnerských gastronomických zariadení v regióne,
- atraktívne zľavnené vstupy (5 – 50 %) na viac ako 40 najväčších zimných atrakcií a výletných miest regiónu,
- karta platí počas 2 turistických sezón,
- zaradenie majiteľa karty do „rodiny“ priaznivcov regiónu LIPTOV a pravidelné zasielanie noviniek,
- Liptov Ski & Aqua bus.

Centrálny rezervačný systém je jeden systém aplikovaný do desiatich webových stránok:

z toho 8 stránok členov www.besenovanet.sk, www.tatralandia.sk, www.kupele-lucky.sk, www.jasna.sk, www.skipark.sk, www.mikulas.sk, www.ruzomberok.eu, www.lhsity.sk a webové stránky: www.visitliptov.sk a www.liptovcard.sk.

E-marketing a internet. Internet je jedným z najvýznamnejších komunikačných kanálov, na základe ktorého sa potenciálni klienti rozhodujú o výbere dovolenky. Význam propagácie a podpory predaja destinácie prostredníctvom internetu je neoddeliteľnou súčasťou moderného destinačného marketingu. Klaster LIPTOV využíva na tieto účely webové stránky:

- www.visitliptov.sk,
- www.liptovcard.sk,
- www.klasterliptov.sk,
- www.nastivmesusedov.sk,
- www.visit-tatry.com.

Edičná činnosť. V rámci edičnej činnosti bolo vydaných celkom 500 tisíc tlačových propagačných materiálov, ktoré boli umiestnené v priestoroch infocentier, ubytovacích zariadení, Hypernova Liptovský Mikuláš, Ružomberok, distribuované prostredníctvom VÚC Žilina a SACR na zahraničné zastúpenia a na domácich a zahraničných veľtrhoch, workshopoch a infocestách (www.klasterliptov.sk).

Liptovský Ján Turizmus. Liptovský Ján Turizmus je oblasťná organizácia cestovného ruchu. Táto organizácia neprevádzkuje vlastnú internetovú stránku. Kontakt na výkonnú riaditeľku Luciu Melnovú a informácie, ktoré je potrebné zo zákona zverejňovať sú uvedené na internetovej stránke obce Liptovský Ján.

Informácie o zozname členov a o úlohách, ktoré Liptovský Ján Turizmus plní sme získali z registra organizácií cestovného ruchu, ktorý zabezpečuje Ministerstvo dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky.

OOČR Liptovský Ján Turizmus vznikla 17. 02. 2012. V súčasnosti má troch členov, ktorými sú: Obec Liptovský Ján, DEMS spol. s r.o. a Tatrymountain resorts, a.s. Úlohy, ktoré plní organizácia prinášame v prílohe 13 na konci práce.

Cech združení cestovného ruchu Liptov. Základnou úlohou Cechu združení cestovného ruchu Liptov je zastupovať drobných podnikateľov a obce v regionálnej a štátnej politike cestovného ruchu, vytvárať pôdu pre napredovanie regiónu a stmelovať všetky subjekty cestovného ruchu v regióne formou riadenia zdola. Pre svojich členov zabezpečujeme

informačné a konzultačné služby či organizujeme účasť na odborných podujatiach doma i v zahraničí. Cech vznikol v apríli 2011, medzi zakladajúcich členov patria: Pavčina Lehota, Baranec, Demänová-Bodice, Liptovská Mara, Liptovský Trnovec, Liptovský Michal, Združenie ubytovateľov Tatier, weby a raftingová agentúra. Členom sa môže stať osoba, podnikateľský subjekt alebo združenie, ktorí spĺňajú odbornú spôsobilosť potrebnú na činnosť v cestovnom ruchu alebo v súvisiacom odbore. Ročný členský poplatok je 100 eur.

Cech združení cestovného ruchu Liptov má vlastnú internetovú stránku, ktorá je pravidelne aktualizovaná (www.cech-liptov.eu).

4. IDENTIFIKÁCIA HLAVNÝCH PROBLÉMOV

V tejto kapitole identifikujeme hlavné problémy a nedostatky zistené pri predchádzajúcej analýze a poskytneme návrhy na ich odstránenie.

4.1. Primárna ponuka

Región Liptov patrí do Žilinského kraja a rozprestiera sa v okresoch Ružomberok a Liptovský Mikuláš. Geograficky sa delí na Dolný, Stredný a Horný Liptov. Počet obyvateľov je 140 tisíc. Región má atraktívnu polohu, obkolesujú ho Západné Tatry zo severu, Nízke Tatry z juhu. Návštevníci ho vyhľadávajú aj vďaka jeho prírodným, historickým a kultúrnym pamiatkam a rovnako aj dobrou dopravnou dostupnosťou. Cez Liptov vedie diaľnica D1 a významný železničný uzol, avšak je tu zlá kvalita ciest, dokonca často aj I. triedy.

Medzi najvýznamnejšie historické a kultúrne pamiatky v regióne patria 3 hrady (Likava, Liptovský hrad a Liptovský Hrádok), Múzeum liptovskej dediny v Pribyline a pamiatková rezervácia ľudovej architektúry Vlkolíneec, ktorý je zapísaný medzi pamiatky UNESCO. Tieto pamiatky sú pre verejnosť spropagované na dobrej úrovni, či už samotnými smerovými tabuľami alebo propagáciou na internete. Ostatné pamiatky ako sú kostoly, múzeá, pamätné domy, však už v propagácii zaostávajú.

V regióne Liptov je množstvo kultúrnych a voľnočasových atraktivít, ktoré sú návštevníkom ponúkané celoročne. Organizované podujatia úspešne plnia funkciu zvyšovania dopytu aj v mimosezón. Odporúčame však doplniť ich ponuku v septembri. K najznámejším patrí nepochybne Folklórny festival vo Východnej, ktorý je medzinárodne známy a uznávaný. Vďaka vhodným prírodným podmienkam je v regióne široká ponuka športového vyžitia, a to najmä v zimnej sezóne v lyžiarskych strediskách. Najväčšie lyžiarske stredisko na Slovensku, Jasná, sa nachádza práve v regióne Liptov. Medzi ďalšie aktivity patrí turistika, rafting, či čoraz populárnejšie outdoorové aktivity. Úspešným projektom bolo vybudovanie Aquaparku Tatralandia, ktorý patrí k najvyhľadávanejším na Slovensku. Lyžiarske stredisko Jasná a práve spomínaný aquapark majú kľúčový podiel na návštevnosti regiónu Liptov. Tieto atraktivity sú aj najviac propagované a ostatné sú v úzadí. Navrhujeme väčšiu propagačnú kampaň zameranú aj na ďalšie atraktivity tohto regiónu. Ďalšie významné voľnoaktivitové stredisko zábavy využívané celoročne je Ginopark Bešeňová.

4.2. Všeobecná infraštruktúra a infraštruktúra cestovného ruchu

V regióne Liptov podľa aktuálnych štatistických údajov je 382 (275 okres Liptovský Mikuláš, 107 okres Ružomberok) ubytovacích zariadení, ktoré disponujú 12 293 lôžkami. Približne 43,6 % je podiel regiónu Liptov na návštevnosti Žilinského kraja. Najčastejšími zahraničnými návštevníkmi sú Poliaci a obyvatelia Českej republiky. Preto by produkty mali byť zamerané na oslovenie týchto segmentov a jazyková mutácia internetových stránok v poľskom jazyku by mala byť samozrejmosťou. V regióne Liptov sa nachádza veľké množstvo ubytovacích zariadení kategórie ubytovanie v súkromí. Štatistiky hovoria, že v týchto ubytovacích zariadeniach bolo ubytovaných 2 % návštevníkov. Otázkou však ostáva priznávanie hostí v týchto ubytovacích zariadeniach. Horšou správou však je, že pokles ubytovania za posledné 4 roky činí až 15,5 %. Zo štatistických údajov za posledné roky je zrejmé, že v regióne je vyššia ponuka ubytovacích služieb ako dopyt po nich. Nastolenie rovnováhy môže nastať buď zvýšením dopytu alebo znížením ponuky. Preto sa neodporúča už ďalšia výstavba ubytovacích zariadení. Cestou by mali byť inovácie a zvyšovanie kvality služieb.

V roku 2012 zaznamenal región Liptov nárast konkurencie v oblasti ubytovacích a stravovacích služieb o čom svedčí zvýšenie počtu týchto zariadení o 27 %. Priemerná doba prenocovania však klesá, v súčasnosti sa pohybuje okolo troch nocí. Tento fakt je však celosvetovým trendom. Preto sa vyžaduje, aby sa aj ponuka zamerala na tvorbu krátkodobých, prípadne víkendových pobytov. Zaujímavosťou je fakt, že počet domácich hostí narástol o 33 %, pričom zahraničných klesol o jednu pätinu. Z tohto faktu môžeme predpokladať nedostatočnú propagáciu regiónu za hranicami republiky. Tržby za ubytovanie majú klesajúcu tendenciu 10 % ročne a tržby za reštauračné služby klesli za posledné štyri roky o 42 %. Vzhľadom na túto skutočnosť si produkty pohostinských zariadení vyžadujú inováciu. Jednou z možností je produkt orientovaný na zážitok spojený s tradíciami a históriou Liptova.

4.3. Súčasná prezentácia regiónu na webe

Za hlavné problémy prezentácie regiónu na webe považujeme množstvo internetových stránok venovaných informáciám o Liptove. Sú to stránky nielen organizácií, ale aj podnikov cestovného ruchu, výrobných podnikov a stredísk cestovného ruchu. Ako riešenie navrhujeme zjednotenie a zavedenie jednej hlavnej stránky. Za najlepšie weby považujeme visitliptov.sk a mojliptov.sk, ktoré tiež však treba zdokonaľiť. Problémom je aj množstvo osôb zodpovedných za správu stránok, od súkromných osôb, cez organizácie cestovného ruchu až po anonymné osoby, kde sú známe iba špecializované grafické firmy. Riešením je zjednotenie a centrálné riadenie. Za hlavnú stránku považujeme visitliptov.sk, za ktorej obsah zodpovedá klaster LIPTOV. Ide však o nekomplexnú stránku s viacerými nedokonalosťami. Odporúčame komplexnú stránku ako mikulas.sk, kde je možné vyhľadať informácie aj o verejnej infraštruktúre.

Pri prezentácii regiónu vnímame nedostatky aj v logu, značke a slogane regiónu. Logá sú rozmanité, nemajú žiadne spoločné prvky, iba názov, sú nejednotné vo farbe, tvare a symboloch. Nevyhnutné je zjednotenie v spoločných prvkoch loga a jeho farbe pre okamžitú identifikáciu a spojitosť s regiónom Liptov. V regióne chýba aj tvorba produktu pod spoločnou značkou a pri jeho tvorbe je nutná aj chýbajúca kooperácia všetkých zainteresovaných strán. Pri prezentácii regiónu pokladáme slogany za málo využívané. Navrhujeme nový výstižný a jednotný slogan a jeho využívanie.

Hodnotili sme aj dizajn stránok. Ide však o subjektívny faktor, preto by bolo vhodné uskutočniť prieskum o všeobecne vnímaných prvkoch dizajnu internetových stránok a na jeho základe vypracovať dizajn manuál. Dizajn vybraných stránok je nejednotný, čo opäť vyvoláva potrebu vytvorenia jednej kvalitnej internetovej stránky. Nejednotnosť sa prejavila aj v rôznych farbách. Odporúčame zladenie stránky podľa farby regiónu, resp. loga. Na stránkach sa nachádza často nelogické usporiadanie, neprehľadnosť, prekryvanie informácií a rôzne rušivé prvky. Toto je nutné odstrániť, upraviť a usporiadať. Pri niektorých stránkach hodnotíme grafické spracovanie ako menej kvalitné. Na tvorbu webu je vhodné využiť špecializovanú firmu a inšpirovať sa zahraničnými internetovými stránkami.

Nedostatky sme objavili aj v obsahu stránok. Pri podrobnom preskúmaní informácií o primárnej ponuke sme zistili chýbajúcu podrobnú lokalizáciu jednotlivých pamiatok a atraktivít. Je nevyhnutné tieto informácie doplniť a pri opise lokalizácie sa naň pozeráť zo strany zahraničného host'a. Informácie o sekundárnej ponuke a verejnej infraštruktúre sú nedostatočne a neprehľadne spracované. Odporúčame predovšetkým logické usporiadanie týchto informácií, lepšie možnosti vyhľadávania a rozšírenie obsahu stránky o informácie o ostatných službách v regióne. Návštevníkom hľadajúcim ponuku organizovaných podujatí je k dispozícii iba ich prehľad v jednotlivých mesiacoch a bližšie informácie sú nútení vyhľadať si na iných stránkach. Bolo by vhodné doplniť potrebné informácie o organizovaných podujatiach alebo aspoň uviesť odkaz na stránku obsahujúcu bližšie informácie. Inovácie považujeme za nedostatočné, menej blízke mladej generácii. Prínosom by mohol byť vývoj mobilnej aplikácie. Obsah stránok má nekvalitné a neúplné spracovanie v cudzích jazykoch. Dokonca stránky cech-liptov.eu a spoznajliptov.sk nemajú žiadnu jazykovú mutáciu. Vzhľadom na súčasné trhy a snahu získať vybraných zahraničných turistov je nevyhnutnosť jazykovej mutácie v angličtine, nemčine, poľštine, ruštine a maďarčine. Všetky tieto jazykové mutácie mala iba jediná stránka a to liptov.sk, ktorá obsahovala aj ďalšie jazykové mutácie. Vzhľadom na tieto skutočnosti je pri tvorbe stránky potrebný kvalitný a kompletný preklad minimálne vo vyššie uvedených cudzích jazykoch.

Jedným z hodnotených kritérií bola aj kvalita vyhľadávania informácií. Aj tu sme objavili nelogické a neprehľadné usporiadanie, čo si vyžaduje zmenu a pohľad na vyhľadávanie informácií zo strany návštevníka z iného regiónu. Skutočnosť, že na vybraných stránkach sa nachádzalo iba fulltextové vyhľadávanie alebo odkaz na inú stránku, stránku združenia

ubytovateľov alebo hotelové spoločnosti vyžaduje zavedenia kvalitného vyhľadávača s možnosťou rezervovania ubytovania. Možnosť rezervovania na stránke regiónu bolo možné uskutočniť na liptov.sk a spoznajliptov.sk. Informácie uvedené na stránke je nutné pravidelne kontrolovať a aktualizovať, pretože na niektorých stránkach sme objavili neaktuálne informácie ako napríklad ceny v slovenských korunách a nefunkčné odkazy. Pre zvýšenie kvality a zabezpečenie dobrého mena je vhodné propagovať len tie ubytovacie zariadenia, ktoré spĺňajú štandardy kvality alebo vlastnia registračnú známku.

Propagačné materiály v elektronickej podobe s možnosťou stiahnutia sme našli iba na stránke mesta Liptovský Mikuláš. Odporúčame vytvorenie jednotných propagačných materiálov s logom a sloganom regiónu a viditeľnejšiu možnosť ich stiahnutia. Ďalšou objavenou formou propagácie je CD-ROM, ktorý bol vytvorený v roku 2003. Nedostatkom však nie je len starší rok vydania, ktorý podnecuje k aktualizácií a modernejšej forme, ale predovšetkým nefunkčný odkaz na objednávku tohto CD. Nedožvedeli sme sa z akého dôvodu tento odkaz nefunguje. Ak táto skutočnosť nastala z dôvodu nedostupnosti tohto média, je potrebné zrušiť možnosť objednávky alebo ak je CD dostupné, odkaz opraviť. Táto skutočnosť opäť poukazuje na nutnosť kontroly stránok. Takmer každá stránka má vytvorený profil na sociálnej sieti facebook. Opäť ide o roztrieštenú propagáciu, ktorá vyžaduje zjednotenie a aktívnu komunikáciu s fanúšikmi tejto stránky.

4.4. Destinačný manažment

Ako hlavný problém destinačného manažmentu v regióne Liptov sme identifikovali nedostatok finančných prostriedkov.

Destinačný manažment by mal viesť k spolupráci súkromného a verejného sektora, ktorá je tiež v súčasnosti nedostatočná. Chýba aj zapojenie a informovanosť návštevníkov, miestnych obyvateľov a ostatných subjektov ako napríklad zamestnancom podnikov, ktoré sú členmi oblastných organizácií cestovného ruchu alebo združení na ochranu životného prostredia o činnosti organizácií destinačného manažmentu. Mliekareň Liptov už v minulosti spolupracovala pri propagácii regiónu, preto by bolo vhodné, keby sa stala členom klastra.

Vybrané organizácie destinačného manažmentu si často kladú nereálne ciele, pretože nerobia analýzy a nenapĺňajú sa všetky úlohy stanovené zákonom. Napríklad jedna zo

spoločných aktivít je presadzovať trvalo udržateľný rozvoj cestovného ruchu tak, aby sa chránilo a zachovávalo životné prostredie zo všetkých jeho stránok a rešpektoval sa spôsob života miestneho obyvateľstva, ako aj ich vlastnícke a iné práva. Podľa nášho názoru však výstavba v Národnom parku Nízke Tatry hlboko porušuje túto aktivitu.

Jednou z organizácií destinačného manažmentu je Žilinský turistický kraj, ktorý si taktiež stanovuje nereálne ciele a jeho úlohy zostávajú nenaplnené. Ako príklad uvedieme jednu z úloh, ktorou je iniciovanie alebo zabezpečovanie tvorby, manažmentu a prezentácie produktov cestovného ruchu. Táto úloha zostáva nedostatočne splnená aj z dôvodu nejednotnej kooperácie. Vykonáva nedostatočné marketingové aktivity, čoho dôkazom je, že prezentácia na sociálnej sieti facebook „sa páči“ iba 56 ľuďom a video na youtube má od 29. 9. - 19. 11. 2013 len 105 pozretí. Žilinský turistický kraj získal z Ministerstva dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja dotáciu vo výške 76 935,12 €.

Klaster LIPTOV podľa vlastnej charakteristiky združuje subjekty verejného a súkromného sektora s cieľom „jednotnej“ propagácie regiónu Liptov ako jedinečného „zeleného“ regiónu pre aktívne trávenie voľného času plného zážitkov. V tejto práci sme však dokázali, že v regióne ide o veľmi nejednotnú a roztrieštenú propagáciu a vzhľadom na výstavbu v Národnom parku a vysokú koncentráciu ubytovacích zariadení sa stráca aj charakter „zeleného“ regiónu. Ambíciou klastra LIPTOV je dostať Liptov svojimi aktivitami na mapu vyhľadávaných európskych destinácií, ktorá je však nereálna a klaster by sa mal zamerať na reálnejšie ambície. Taktiež aj jeden z cieľov ostal nesplnený a to zdvojnásobenie počtu turistov v regióne do roku 2013 na dvojnásobok oproti počtu z roku 2007 (z 348 000 na 700 000 návštevníkov). Nenaplnenosť tohto cieľa mohol spôsobiť fakt, že bol stanovený v období pred krízou s optimistickými vyhliadkami. V oblasti marketingu na domácom trhu si stanovil klaster za cieľ vytvorenie rozpoznateľnej dynamickej značky, redizajn a zatraktívnenie oficiálnej webovej stránky www.visitliptov.sk a podporu predaja destinácie. Tento cieľ opäť považujeme za nedostatočne naplnený. Projekt klastra Tatry spoločne v spolupráci s Vysokými Tatrami hodnotíme na jednej strane pozitívne, avšak spôsobuje kopírovanie sloganu a značky, ktorý následne stráca schopnosť okamžitej spojitosti s regiónom Liptov. Ďalším nedostatkom je centrálny rezervačný systém, dochádza k problémom pri registrácií a je naň malá napojenosť ubytovateľov. Klaster LIPTOV získal z Ministerstva dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja dotáciu vo výške 337 595,00 €.

Ďalšími organizáciami zodpovednými za destinačný manažment v regióne je Liptovský Ján Turizmus, o ktorom sa nám podarilo získať veľmi málo informácií. Z Ministerstva dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja získal dotáciu vo výške 73 935,00 €. A Cech združení cestovného ruchu Liptova, ktorého napĺňanie poslania zastupovať drobných podnikateľov a obce v regionálnej a štátnej politike cestovného ruchu a vytvárať pôdu pre napredovanie regiónu a stmieľovať všetky subjekty cestovného ruchu v regióne formou riadenia z dolu nie je citeľné. Mnohé úlohy oboch organizácií, ktoré stanovuje zákon zostávajú nenaplnené.

Pri jednotlivých organizáciách zodpovedných za rozvoj cestovného ruchu v regióne sme hodnotili existenciu a aktualizáciu webovej stránky, kontakt a počet členov. Všetky vybrané organizácie spĺňali všetky kritéria, okrem organizácie Liptovský Ján Turizmus, ktorý nemal ani vlastnú stránku, bolo o ňom zverejnených veľmi málo informácií a mal iba 3 členov. Najviac členov (27) má klaster LIPTOV, ktorý hodnotíme aj ako najlepšiu organizáciu zodpovednú za rozvoj cestovného ruchu v regióne a vyzývame ju k tomu, aby prebrala väčšiu zodpovednosť za koordináciu a jednotnú kooperáciu.

Medzi naše návrhy na zlepšenie a skvalitnenie činnosti organizácií destinačného manažmentu je zavedenie spoločného systému rezervovania ubytovania, možnosť odkazu na dopravu, využite reklamy prostredníctvom známej osobnosti, či už celého regiónu alebo vybraného strediska. Ďalej vytvorenie možnosti objednania si propagačnej brožúry, rezervovania skipassu, spustenie „live chatu“, vývoj aplikácie do mobilu a už spomínané kvalitné jazykové mutácie pre zahraničných návštevníkov.

ZÁVER

Cieľom tejto práce bolo detailne analyzovať ponuku regiónu Liptov ako cieľového miesta cestovného ruchu a identifikovať hlavné problémy v rozvoji cestovného ruchu. Analýza a hodnotenie ponuky sa uskutočnilo v mesiacoch október – november v roku 2013.

Podarilo sa nám vymedziť hranice regiónu, zmapovať primárnu ponuku, zhodnotiť sekundárnu ponuku a jej vývoj v čase. Taktiež sme zhodnotili súčasnú prezentáciu regiónu na webe a činnosť inštitúcií zodpovedných za rozvoj regiónu a cestovného ruchu v ňom. Na základe týchto poznatkov sme identifikovali hlavné problémy v ponuke regiónu Liptov, upozornili na nedostatky a navrhli riešenia na ich odstránenie.

Zistili sme, že tento región má výborné podmienky na rozvoj cestovného ruchu, avšak všetok potenciál nie je plne využitý. Dochádza k nerovnomernej koncentrácii ubytovacích zariadení v regióne. V oblastiach s vysokou koncentráciou ubytovacích zariadení sa stráca súkromie a pre túto oblasť typické lesnaté prostredie. Vo využívaní potenciálu a propagácii má región ešte veľké rezervy. Veľkým prínosom pre región môže byť inšpirácia rakúskymi alebo švajčiarskymi strediskami, avšak aj hľadanie a propagácia špecifik Liptova. Ako najväčší nedostatok hodnotíme nejednotnú propagáciu a nezainteresovanosť všetkých subjektov.

Na túto prácu bude po preskúmaní dopytu po cestovnom ruchu, jeho trendoch vo vývoji na Slovensku a v medzinárodnom meradle a následnej komunikácii s predstaviteľmi inštitúcií v regióne nadväzovať spracovanie záverečnej správy, kde pôjde o komplexné spracovanie SWOT analýzy, definovanie vízie, poslania a formuláciu odporúčaní pre marketing a manažment destinácie.

Zoznam použitých zdrojov

- ADRENALÍN NA LIPTOVE. [online]. [cit. 2013-10-01]. Dostupné na internete: <<http://www.adrenalincentrum.eu/>>
- AKTIVITY A ZÁBAVA. [online]. [cit. 2013-10-01]. Dostupné na internete: <<http://www.outdoor4you.sk/>>
- Asociace informačných centier Slovenska: O nás [online]. 2013 [cit. 2013-11-12]. Dostupné na internete: <<http://www.aices.sk/o-nas.phtml?id3=45115>>
- BEŠEŇOVSKÉ TRAVERTÍNY. [online]. [cit. 2013-10-01]. Dostupné na internete: <<http://asse-01.webglobe.sk/>>
- BRANKOVSKÝ VODOPÁD. [online]. [cit. 2013-10-01]. Dostupné na internete: <<http://cestovanie.aktuality.sk/>>
- CECH ZDRUŽENÍ CESTOVNÉHO RUCHU LIPTOVA [online]. [cit. 2013-10-08]. Dostupné na internete: <www.cech-liptov.eu>
- CECH ZDRUŽENÍ CESTOVNÉHO RUCHU LIPTOVA [online]. [cit. 2013-11-10]. Dostupné na internete: <<http://www.cech-liptov.eu/>>
- Cestovní ruch na Liptove v roku 2011* [online]. 2012 [cit. 2013-11-12]. Dostupné na internete: <<http://portal.statistics.sk/showdoc.do?docid=45288>>
- Cestovní ruch na Liptove v roku 2012* [online]. 2013 [cit. 2013-11-12]. Dostupné na internete: <<http://portal.statistics.sk/showdoc.do?docid=65928>>
- Cestovní ruch v roku 2009: Žilinský kraj* [online]. 2010 [cit. 2013-11-12]. Dostupné na internete: <<http://portal.statistics.sk/showdoc.do?docid=22211rok>>
- Cestovný ruch v Žilinskom kraji za rok 2010* [online]. 2011 [cit. 2013-11-12]. Dostupné na internete: <<http://portal.statistics.sk/showdoc.do?docid=32815>>
- Cestovný ruch: Kapacity a výkony ubytovacích zařízení* [online]. 2010 [cit. 2013-11-12]. Dostupné na internete: <<http://portal.statistics.sk/showdoc.do?docid=545>>
- Databáza taxislužieb. 2013. *Zoznam taxislužieb*. [online]. 2013 [cit. 2013-11-12]. Dostupné na internete: <<http://www.najditaxi.sk/>>
- DEJINY LIPTOVA. [online]. [cit. 2013-10-01]. Dostupné na internete: <<http://www.mikulas.sk/>>
- DEJINY LIPTOVA. [online]. [cit. 2013-10-01]. Dostupné na internete: <<http://www.dejinyliptova.guran.sk/>>

GÚČIK, M. 2010. *Cestovný ruch. Úvod do štúdia*. Banská Bystrica : DALI-BB, pre Slovak-Swiss-Tourism, 2010. 308 s. ISBN 978-80-890-90-80-8.

GÚČIK, M. 2011. *Cestovný ruch Politika a Ekonomia*. Banská Bystrica : DALI-BB, s.r.o. pre Slovak-Swiss Tourism, 2011. 93-95 s. ISBN: 978-80-89090-98-3.

HRAD A KAŠTIEĽ LIPTOVSKÝ HRÁDOK. [online]. [cit. 2013-10-01]. Dostupné na internete: <<http://www.pamiatky.net/>>

Informačný systém o Liptove – Môj Liptov. 2013. [online]. 2013 [cit. 2013-11-12]. Dostupné na internete: <www.mojliptov.sk>

KLASTER LIPTOV [online]. [cit. 2013-10-08]. Dostupné na internete: <www.klasterliptov.sk>

Letiská. 2013 [online]. 2013 [cit. 2013-11-12], Dostupné na internete: <<http://www.nadosah.sk/letiska/letiska-na-slovensku>>

LIPTOV [online]. [cit. 2013-10-08]. Dostupné na internete: <www.visitliptov.sk>

LIPTOV SRDCE SLOVENSKA [online]. [cit. 2013-10-08]. Dostupné na internete: <www.liptov.sk>

LIPTOVSKÁ MARA. LUČANSKÝ VODOPÁD. [online]. [cit. 2013-10-01]. Dostupné na internete: <<http://212.57.34.203/>>

LIPTOVSKÉ MÚZEUM. Archeoskanzen Liptovská Mara – Havránok. Banícky dom vo Vyšnej Boci. Gotický kostol Všetkých svätých Ludrová – Kút. Hrad Likava. Liptovské múzeum v Ružomberku. Múzeum Čierny orol v Liptovskom Mikuláši. Múzeum liptovskej dediny v Pribyline. Roľnícky dom a dvor vo Vlkolínci. [online]. [cit. 2013-10-01]. Dostupné na internete: <<http://www.liptovskemuzeum.sk/>>

LIPTOVSKÝ HRAD. [online]. [cit. 2013-10-01]. Dostupné na internete: <<http://www.hrady.sk/>>

Liptovský Mikuláš. 2013. Ročný prehľad podujatí 2013. [cit. 2013-10-29], s. 1-10 s. Dostupné na internete: <http://www.mikulas.sk/files/File/Informacne_centrum/rocnny%2016042013prefarbene.pdf>.

LIPTOVSKÝ JÁN TURIZMUS [online]. [cit. 2013-11-10]. Dostupné na internete: <<http://portal.liptovskyjan.sk/oocr-liptovsky-jan-turizmus.phtml?id5=20264>>

LYŽIARSKE STREDISKO. [online]. [cit. 2013-10-01]. Dostupné na internete: <<http://www.mojeslovensko.sk/>>

Medzinárodné letisko Poprad Tatry. [online]. 2013 [cit. 2013-11-12]. Dostupné na internete: <<http://www.airport-poprad.sk/>>

MESTO LIPTOVSKÝ MIKULÁŠ [online]. [cit. 2013-10-08]. Dostupné na internete: <www.mikulas.sk>

MÔJ LIPTOV [online]. [cit. 2013-10-08]. Dostupné na internete: <www.mojliptov.sk>

MÚZEUM JANKA KRÁĽA V LIPTOVSKOM MIKULÁŠI. [online]. [cit. 2013-10-01]. Dostupné na internete: <<http://www.mjk.sk/>>

MÚZEUM ĽUDOVÝCH TRADÍCIÍ. [online]. [cit. 2013-10-01]. Dostupné na internete: <<http://www.obecvazec.sk/>>

ORGANIZOVANÉ PODUJATIA, AKTIVITY, ZÁBAVA. [online]. [cit. 2013-10-01]. Dostupné na internete: <<http://www.klasterliptov.sk/>>

PAMIATKY. Evanjelický kostol Paludza – Svätý Kríž. Expozícia liptovského baníctva a hutníctva – Maša v Liptovskom Hrádku. Galéria Jana Hálu vo Važci. Galéria Petra Michala Bohúňa. Národopisné a ovčiarske múzeum v Liptovskom Hrádku. Obecné literárne múzeum vo Važci. Slovenská národná galéria (SNG) – Galéria Ľudovíta Fullu v Ružomberku. Slovenské múzeum ochrany prírody a jaskyniarstva v Liptovskom Mikuláši. [online]. [cit. 2013-10-01]. Dostupné na internete: <<http://www.muzeum.sk/>>

PROSIECKA A KVAČIANSKA DOLINA. [online]. [cit. 2013-10-01]. Primárna ponuka daná prírodou. Dostupné na internete: <<http://slovakia.travel/>>

REGIÓN LIPTOV [online]. [cit. 2013-10-08]. Dostupné na internete: <www.cech-liptov.eu>

REMESLÁ A PRODUKTY REGIÓNU LIPTOV. [online]. [cit. 2013-10-01]. Dostupné na internete: <<http://www.uluv.sk/>>

SALAŠ KRAJINKA PRI RUŽOMBERKU. [online]. [cit. 2013-10-01]. Dostupné na internete: <<http://www.salaskrajinka.sk/>>

Slovenská lekárnická komora. 2013. *Zoznam lekární*. [online]. 2013 [cit. 2013-11-12]. Dostupné na internete: <<https://www.slek.sk/lekarne?open&okres=Ru%C5%BEomberok>>

Slovensko Malá Veľká krajina: Liptovský region [online]. 2012 [cit. 2013-11-12]. Dostupné na internete: <<http://www.slovakia.travel.sk>>

Služby. 2013 [online]. 2013 [cit. 2013-11-12]. Dostupné na internete: <<http://liptov.oma.sk/sluzby>>

Sorea: Historia a súčasnosť [online]. 2010 [cit. 2013-11-12]. Dostupné na internete: <<http://www.sorea.sk/Default.aspx?CatID=103> >

SPOZNAJ LIPTOV [online]. [cit. 2013-10-08]. Dostupné na internete: <www.spoznajliptov.sk >

TOMÁŠOVÁ, P., KRAMÁROVÁ, Z., BLAŽKOVÁ, E. 2012. Destinačný manažment. Dianie za kulisami destinácie. In *Hotelier*, roč. 6, 2012, číslo 5 – 6. ISSN 1337-0545, s. 27.

ÚDAJE O PODNEBÍ – KLÍME. [online]. [cit. 2013-10-01]. Dostupné na internete: <<http://www.stankovany.sk/region/> >

Územné plány. 2013. *Diaľnice*. [online]. 2013 [cit. 2013-11-12]. Dostupné na internete: <<http://www.uzemneplany.sk/dialnice> >

Virtuálne múzeum Slovenskej plavby a lodí. 2013. *Liptovská Mara*. [online]. 2013 [cit. 2013-11-12]. Dostupné na internete: <<http://www.plavba.net/vodne-cesty/liptovska-mara/> >

VNÚTROREGIONÁLNA DOPRAVA. [online]. [cit. 2013-10-01]. Dostupné na internete: <<http://www.ruzomberok.sk/> >

VODNÁ ELEKTRÁREŇ ČIERNY VÁH. [online]. [cit. 2013-10-01]. Dostupné na internete: <<http://motoride.sk/> >

ZAKLADATEĽSKÁ ZMLUVA [online]. [cit. 2013-11-10]. Dostupné na internete: <http://www.ztk-kocr.sk/wp-content/uploads/2012/05/zakladatelska_zmluva_.pdf >

ZÁKLADNÉ ÚDAJE O REGIÓNE LIPTOV (poloha, povrch – reliéf, história, tradície a hodnoty). [online]. [cit. 2013-10-01]. Dostupné na internete: <<http://www.liptov.sk/> >

Zlaté stránky: Zmenárně v okrese Liptovský Mikuláš [online]. 2012 [cit. 2013-11-12]. Dostupné na internete: <<http://www.zlatestranky.sk/hladanie/zmen%C3%A1re%C5%88+bl%C3%ADzko+Liptovsk%C3%BD+Mikul%C3%A1%C5%A1,+okres+Liptovsk%C3%BD+Mikul%C3%A1%C5%A1/> >

ŽILINSKÝ TURISTICKÝ KRAJ [online]. [cit. 2013-11-10]. Dostupné na internete: <<http://www.ztk-kocr.sk/> >

Prílohy

Tabuľka 1 Využitie ubytovacích kapacít v regióne Liptov

Rok	Okres Liptovský Mikuláš	Okres Ružomberok
2008	30,7 %	32,9 %
2009	24,3 %	31,3 %
2010	27,3 %	28,6 %
2011	30,1 %	29,7 %
2012	25,5 %	28,4 %
Index 2012/2008	0,83	0,86

Prameň: Vlastné spracovanie podľa ŠÚ SR, 2013.

Tabuľka 2 Kapacita ubytovacích zariadení

Rok	Počet ubytovacích zariadení	Počet izieb	Počet lôžok spolu	Stále	Príležitostné
2008	256	3 809	11 345	9 240	2 105
2009	238	3653	10711	8963	1748
2010	227	3699	10940	8996	1944
2011	215	3 596	10 537	8 717	1 820
2012	275	4 125	12 293	10 139	2 154
Index 2012/2008	1,07	1,08	1,08	1,09	1,02

Prameň: Vlastné spracovanie podľa ŠÚ SR, 2013.

Tabuľka 3 Výkony ubytovacích zariadení v okrese Liptovský Mikuláš

Rok	Počet návštevníkov	Počet prenocovaní	Priemerný počet prenocovaní	Tržby za ubytovanie €	Priemerná cena za ubytovanie (€)
2008	300581	1020123	3,4	19512946	19,12
2009	238724	804642	3,4	15666648	19,47
2010	252671	846080	3,3	17447430	20,62
2011	294035	919902	3,1	20390668	22,17
2012	328143	971697	3,0	20410951	21,01
Index 2012/2008	1,09	0,95	0,88	1,05	1,1

Prameň: Vlastné spracovanie podľa ŠÚ SR, 2013.

Tabuľka 4 Štruktúra návštevníkov v roku 2012

Krajina trvalého pobytu návštevníka	Návštevníci	Prenocovania	Priemerný počet prenocovaní	Štruktúra návštevníkov (%)
cudzinci	118 059	411 605	3,5	36,0
Česká republika	49 007	163 913	3,3	14,9
Poľsko	35 856	122 833	3,4	10,9
Ukrajina	6 026	31 664	5,3	1,8
Rusko	3 848	16 936	4,4	1,2
Maďarsko	3 834	10 597	2,8	1,2
Nemecko	2 803	9 476	3,4	0,9
Litva	2 453	7 972	3,2	0,7
Rumunsko	1 615	7 205	4,5	0,5
Belgicko	1 068	5 038	4,7	0,3
Rakúsko	966	2 561	2,7	0,3

Prameň: Vlastné spracovanie podľa ŠÚ SR, 2013.

Tabuľka 5 Kapacita ubytovacích zariadení v okrese Ružomberok

Rok	Počet ubytovacích zariadení	Počet izieb	Počet lôžok spolu	Stále	Príležitostné
2008	89	1 230	3 439	2 873	566
2009	81	1 255	3 369	2 739	630
2010	73	1 229	3 287	2 707	580
2011	72	1 274	3 465	2 929	536
2012	107	1 461	3 940	3 322	618
Index 2012/2008	1,2	1,19	1,15	1,16	1,1

Prameň: Vlastné spracovanie podľa ŠÚ SR, 2013.

Tabuľka 6 Výkony ubytovacích zariadení v okrese Ružomberok

Rok	Počet návštevníkov	Počet prenocovaní	Priemerný počet prenocovaní	Tržby za ubytovanie (€)	Priemer. cena za ubytovanie (€)
2008	80 253	297 207	3,7	6 506 506	21,91
2009	77 684	280 278	3,6	6 151 687	21,95
2010	73 293	270 543	3,7	6 073 984	22,45
2011	78 002	280 989	3,6	6 335 393	22,55
2012	83 490	281 221	3,4	6 192 453	22,02
Index 2012/2008	1,04	0,85	0,92	0,95	1,01

Prameň: Vlastné spracovanie podľa ŠÚ SR, 2013.

Tabuľka 7 Štruktúra zahraničných návštevníkov v okrese Ružomberok

Krajina trvalého pobytu návštevníka	Návštevníci	Prenocovania	Priemerný počet prenocovaní	Štruktúra návštevníkov (%)
cudzinci	37266	108376	2,9	44,6
Česká republika	23106	72868	3,2	27,7
Poľsko	8237	21189	2,6	9,9
Litva	751	1669	2,2	0,9
Rusko	654	1714	2,6	0,8
Nemecko	592	1530	2,6	0,7
Ukrajina	544	1506	2,8	0,7
Rakúsko	529	787	1,5	0,6
Maďarsko	469	994	2,1	0,6
Francúzsko	239	547	2,3	0,3
Fínsko	217	472	2,2	0,3

Prameň: Vlastné spracovanie podľa ŠU SR, 2013.

Tabuľka 8 Tržby za ubytovanie v Žilinskom kraji v €

Rok	Celkové tržby	z toho domáci	z toho zahraniční
2008	47 866 295	22 727 478	25 138 817
2009	42 401 446	23 846 376	18 555 070
2010	46 773 830	26 662 049	20 111 781
2011	50 804 902	29 835 553	20 969 349
2012	50 190 640	30 366 096	19 824 544
Index 2012/2008	1,05	1,34	0,79

Prameň: Vlastné spracovanie podľa ŠU SR, 2013.

Tabuľka 9 Tržby za vlastné výkony a tovar za ubytovanie v € (SK NACE rev.2)

Rok	Tržby za ubytovanie v €
2008	70 090 815
2009	57 673 062
2010	67 214 848
2011	63 371 986
2012	62 842 342
Index 2012/2008	0,90

Prameň: Vlastné spracovanie podľa ŠU SR, 2013.

Tabuľka 10 Tržby za vlastné výkony a tovar za pohostinské služby v € (SK NACE rev.2)

Rok	Tržby za pohostinské služby v €
2008	88 086 865
2009	58 391 541
2010	49 055 731
2011	49 991 098
2012	51 089 865
Index 2012/2008	0,58

Prameň: Vlastné spracovanie podľa ŠU SR, 2013.

Tabuľka 11 Podiel ubytovacích zariadení v jednotlivých okresoch Žilinského kraja

Okres	Podiel UZ (%)
Bytča	1
Čadca	9
Dolný Kubín	5
Kysucké Mesto	1
Liptovský Mikuláš	30
Martin	7
Námestovo	3
Ružomberok	12
Turčianske Teplice	3
Tvrdošín	13
Žilina	16

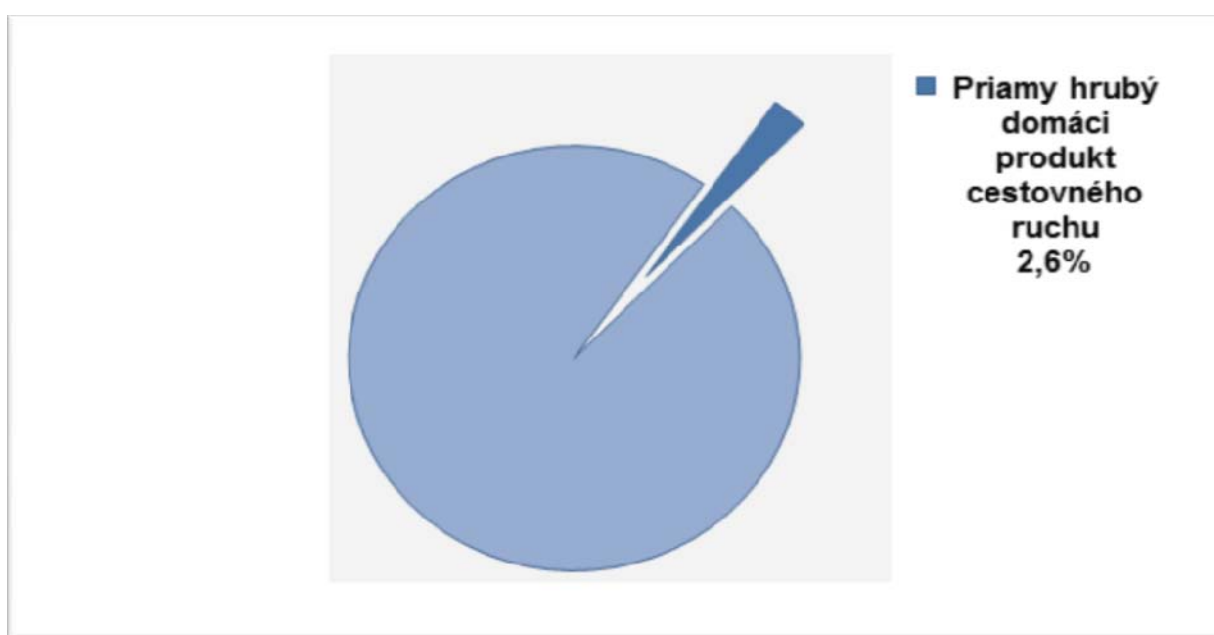
Prameň: Vlastné spracovanie podľa ŠU SR, 2013.

Tabuľka 12 Počet podujatí v regióne Liptov

2013	počet podujatí
január	14
február	11
marec	26
apríl	22
máj	30
jún	26
júl	15

august	18
september	6
október	11
november	13
december	17

Prameň: www.mikulas.sk, 2013

Graf 1 Podiel HDP v cestovnom ruchu na HDP ekonomiky SR

Prameň: www.statistics.sk

Príloha 1: Vybrané ubytovacie zariadenia v regióne Liptov

Lokalita	Názov	Hotelová spoločnosť	Kapacita	Služby	Kontakt
Pribylina	Grand Hotel Permon****	Empora hotels	300 lôžek	Kongres (max. 400) Wellnes, masáže, sauna, fitness	Grand Hotel Permon**** Podbanské 1486 032 42 Pribylina Tel: +421 (0) 52/ 471 01 11 Fax: + 421 (0) 52/ 449 01 33 Email: hotelpermon@hotelpermon.sk
	Penzion Nebeski ****		20 lôžek	Sauna, whirlpool	Penzion Nebeski **** Podbanské 1324 032 42 Pribylina Tel: +421 (0) 911/ 646 589 Email: nebeski@nebeski.sk
Demänovská dolina	Hotel FIS Jasná ****		103 lôžek	Kongres (max. 60) Wellnes, sauna, whirlpool, zimné sporty	Hotel FIS Jasná **** Demänovská Dolina 330 031 01 Liptovský Mikuláš Tel: +421 (0) 44/ 559 14 11 Fax: +421 (0) 44/ 559 14 13 Email: fisjasna@fisjasna.sk
	Hotel Grand Jasná ****	Tatry mountainresort a.s.	281 lôžek	Kongres (max. 100) Grand SPA - wellnes, sauna, krytý bazén, sezonné a adrenalinové sporty	Hotel Grand Jasná **** Demänovská Dolina 71 031 01 Liptovský Mikuláš 1 Tel: +421 (0) 44/ 523 19 00 – 1 Fax: +421 (0) 44/ 523 1907 Email: hotel@grandjasna.sk
	Hotel Tri Studničky ****		110 lôžek	Kongres (max. 250) Fitness, sauna, sezonné a adrenalinové sporty	Hotel Tri Studničky **** Demänovská Dolina 5 031 01 Liptovský Mikuláš 1 Tel: +421 (0) 44/ 547 80 00 Fax: + 421 (0) 44/ 547 80 04 Email: info@tristudnicky.sk
	Ski & Wellness Residence Družba ****		401 lôžek	Kongres (max. 400) Wellnes, krytý bazén, tepidarium, sezonné a adrenalinové sporty	Ski & Wellness Residence Družba **** Jasná 032 51 Demänovská Dolina Tel: +421 (0) 44/ 559 16 85 Fax: +421 (0) 44/ 559 15 56 Email: družba@pilgrimtours.sk

Liptovský Ján	Horský hotel Relax Avena ***		180 lôžek	Kongres (max. 100) Wellness, adrenalinové a sezonné sporty	Horský hotel Relax Avena *** Jánska dolina 345 032 03 Liptovský Ján Tel: +421 (0) 44/ 526 34 01 Fax: +421 (0) 44/ 526 31 36 Email: avena@avena.sk
Demänovská dolina	Hotel Fim ***		110 lôžek	Kongres (max. 55) Wellness, adrenalinové a sezonné sporty	Hotel Fim *** Demänovská Dolina 26 032 51 Demänovská Dolina Tel: +421 (0) 44/ 547 99 99 Fax: +421 (0) 44/ 547 91 00 Email: fim@fimjasna.sk
Liptovský Mikuláš	Hotel Klar ***		90 lôžek	Kongres (max. 200) Masáže, sezonné sporty	Hotel Klar *** 1. mája 117 031 01 Liptovský Mikuláš Tel: +421 (0) 44/552 29 11 Fax: +421 (0) 44/557 06 36 Email: hotel@klar.sk
Liptovská Sielnica	Hotel Koliba Gréta ***		72 lôžek	Kongres (max. 90) Masáže, sezonné a adrenalinové sporty	Hotel Koliba Gréta *** č. 270, 032 23 Liptovská Sielnica Tel: +421 (0) 44/ 554 00 40 Fax: +421 (0) 44/ 554 00 42 Email: kolibagreta@kolibagreta.sk
Ružomberok	Hotel Kultúra ***		108 lôžek	Kongres (max. 400) Wellness, sezonné sporty	Hotel Kultúra *** A.Bernoláka 1 034 01 Ružomberok Tel: +421 (0) 44/ 431 31 11 Fax: +421 (0) 44/ 431 31 75 Email: recepcia@hotelkultura.sk
Demänovská dolina	Hotel Mikulášská chata ***		102 lôžek	Kongres (max. 100) Wellness, sezonné sporty	Hotel Mikulášská chata *** Demänovská Dolina 75 031 01 Demänovská Dolina Tel: +421 (0) 44/55 916 76 Fax: +421 (0) 44/55 916 72 Email: recepcia@mikulasskachata.sk
Liptovský Ján	Hotel Sorea Máj ***	Sorea	302 lôžek	Kongres (max. 200)	Hotel Sorea Máj ***

				Wellness a sporty	032 03 Liptovský Ján Tel: +421 (0) 44/ 520 81 00 Fax: +421 (0) 44/ 520 89 03 Email: recepciamaj@sorea.sk
Bešeňová	Hotel Summit ***		78 lôžek	Kongres (max. 50) Wellness, sezonné sporty	Hotel Summit *** 034 83 Bešeňová 154 Tel: + 421 (0) 44/ 430 33 11 Fax: + 421 (0) 44/ 430 33 12 Email: hotelsummit@hotelsummit.com
Likava	Hotel Vila Gross***		50 lôžek	Wellnes, sporty	Hotel Vila Gross *** Pod Paračkou 62 034 95 Likavka Tel: +421 (0)44/ 432 01 95 Fax: +421 (0) 44/ 432 54 15 Email: recepcia@vilagross.sk
Ružomberok	Motel Ranč ***		51 lôžek	Sauna, sezonné sporty	Motel Ranč *** Pri Váhu 540/71 034 06 Ružomberok Tel: +421 (0) 44/ 430 33 42 Fax: +421 (0) 44/ 430 33 41 Email: motelranc@stonline.sk
Malatíny	Relax hotel Sojka ***		80 lôžek	Kongres (max. 70) Wellness (sauna, parný kúpeľ, vodná cesta, masáž, whirlpool) Sezonné a adrenalínové sporty	Relax hotel Sojka *** Malatíny 104 032 15 Malatíny Tel: +421 (0) 44/ 547 56 56 Fax: +421 (0) 44/ 547 56 99 Email: hotel@sojka.eu
Liptovský Mikuláš	Holiday Village Tatralandia **		893 lôžek	Kongres (max. 250) Wellness (fitness, krytý bazén, masáž, tepidarium, sauna) Sporty a sezonné sporty	Holiday Village Tatralandia ** Ráztocká 21 031 05 Liptovský Mikuláš Tel: +421 (0) 44/ 556 10 11-2 Fax: + 421(0) 44/ 547 78 50 Email: reception@tatralandia.sk
Vyšná Boca	Hotel Barbora **		117 lôžek	Kongres (max. 100) Wellness (fitness, sauna, parný kúpeľ, masáž, whirlpool) Sezonné sporty	Hotel Barbora ** ul. Matice Slovenskej 10 971 01 Prievidza Tel: +421 (0) 44/520 90 20 Fax: +421 (0) 44/529 12 56 Email: hbarbora@hotelbarbora.sk
Liptovská Sielnica	Hotel Bobrovník **		118 lôžek	Wellness (přírodní kúpalisko, whirlpool, fitness, masáž, sauna) Sezonné sporty	Hotel Bobrovník ** 032 23 Liptovská Sielnica Tel: +421 (0) 44/559 70 05

					Fax: +421 (0) 44/559 70 04 Email: recepcia@hotelbobrovník.sk
Demänovská dolina	Hotel Ski and Fun **		177 lôžek	Wellness (masáž, sauna) Sparty	Hotel Ski and Fun ** Záhradky 69 031 01 Demänovská dolina Tel: +421 (0)901/704 457 Email: recepcia@hotelskifun.sk
Liptovský hrádek	Hotel Smrek **		70 lôžek	Sparty	Hotel Smrek ** SNP 172 033 01 Liptovský Hrádok Tel: +421(0) 44/522 25 72 Email: recepcia@smrek.sk
Liptovský Ján	Hotel Sorea Ďumbier **	Sorea	171 lôžek	Kongres (max. 100) Wellness (přírodní koupalisko, fitness, sauna) Sezonní sporty	Hotel Sorea Ďumbier ** č. 357, 032 03 Liptovský Ján Tel: +421 (0) 44/526 32 32 Fax: +421 (0) 44/526 18 70 Email: dumbier@sorea.sk
Demänovská dolina	Hotel Sorea J. Šverma **	Sorea	298 lôžek	Sezonní sporty	Hotel Sorea J. Šverma 032 51 Demänovská Dolina Tel: +421 (0) 44/559 16 41 Fax: +421 (0) 44/559 15 58 Email: sverma@sorea.sk
Hubová	Motel Gombáš *		50 lôžek	Sezonní sporty	Motel Gombáš * 435, 034 93 Hubová Tel: +421 (0) 44/ 439 13 85 Email: Inko@motelgombas.sk

Prameň: Vlastné spracovanie, 2013.

Príloha 2 Zoznam vybraných stravovacích zariadení v regióne Liptov

Umístění	Názov	Kapacita	Kontakt
Jasná, 032 51 Demänovská Dolina	Reštaurácia Hotel Grand Jasná	Reštaurácia: neuvedené Kaviáreň: neuvedené	Tel: +421 (0) 44/559 14 14 Web: www.grandjasna.sk
033 01 Liptovský Hrádok	Restaurácia Hotel Kaštieľ Magdaléna Zai	Restaurácia: 50 hostí	Tel: +421 (0) 41/520 77 11 Web: www.grandcastle.sk
Demänovská Dolina 5, 031 01 Liptovský Mikuláš	Reštaurácia Hotel Tri Studničky	Reštaurácia: neuvedené Lobby bar: neuvedené Letná terasa: neuvedené	Tel: +421 (0) 44/547 80 00-2 Web: www.tristudnicky.sk
Jánska dolina 438, 032 03 Liptovský Ján	Reštaurácia Liptovský Dvor	Reštaurácie: 70 hostí	Tel: +421 (0) 44/520 75 00 Web: www.liptovskydvor.sk
č. 1486, 032 42 Pribylina	Reštaurácia Grand Hotel Permon	Reštaurácie: neuvedené	Tel: +421 (0) 52/471 01 11 Web: www.hotelpermon.sk
A. Bernoláka 1 034 01 Ružomberok	Reštaurácia Hotel Kultúra	Reštaurácie: 70 hostí	Tel: +421 (0) 44/431 31 11 Web: www.hotelkultura.sk
č. 312 032 22 Liptovský Trnovec	Reštaurácia Penzion Rendez - vous	Reštaurácie: 46 miest Letná terasa: 40 miest Bar: 6 miest Lobby s krbem: 10 miest	Tel: +421 (0)911/719 227 Web: www.rendez-vous.sk
032 23 Liptovská Sielnica	Reštaurácia Penzion Villa Betula	Reštaurácie: neuvedené	Tel: +421 (0) 44/559 84 64 Web: www.villabetula.sk
Jasná, 032 51 Demänovská dolina	Ľudová reštaurácia Hotela Družba	Reštaurácie: 90 miest	Tel: +421 (0) 44/559 16 85 Web: www.druzbahotel.sk
032 23 Liptovská Sielnica	Reštaurácia Hotel Bobrovník	Reštaurácie: 98 miest	Tel: +421 (0)44/559 70 05 Web: www.hotelbobrovník.sk
č. 270, 032 23 Liptovská Sielnica	Reštaurácia Hotel Koliba Gréta	Reštaurácie: 80 miest	Tel: +421 (0) 44/ 554 00 40 www.jamajka.sk

Prameň: Vlastné spracovanie, 2013.

Príloha 3 Vybrané TIK na území regiónu Liptov

Turistické informačné kancelárie	Adresa	Kontakt	Otváracie hodiny
Informačné centrum Liptovský Ján	Jána Kalinčiaka 39 032 03 Liptovský Ján	Tel: +421 (0) 44/ 52 80 470 Email: ic@liptovskyjan.sk Web: www.liptovskyjan.sk	Po - Pi 8 - 16 h. Prestávka 12 - 12:30
Informačné centrum Liptovský Mikuláš	Námestie mieru 1, 031 01 Liptovský Mikuláš	Tel: +421 (0) 44/16 186 Email: info@mikulas.sk Web: www.mikulas.travel	Po - Pi 9 - 18 h. So 9 - 13 h. Ne zatvorené
Informačné centrum Ružomberok	A. Bernoláka 1 034 01 Ružomberok	Tel: +421 (0) 44/43 21 096 Email: info@ruzomberok.eu Web: www.ruzomberok.eu	PO - Pi 8 - 18 h. So 8 - 12 h.
Informačné centrum Vlkolíne	Vlkolíne 9016 034 03 Vlkolíne	Tel: +421 (0) 918/59 64 32 Email: info@vlkolinec.sk Web: www.vlkolinec.sk	Po - Pi 9 - 17 h. So zatvorené
Turisticko - informačné centrum Baranec	Žiar 105 032 05 Smrečany	Tel: +421 (0) 911 /675 020 Email: zdruzenibaranec@zdruzenibaranec.sk Web: www.zdruzenibaranec.sk	Po - Pi 9 - 11 h. 15 - 17 h.
Asociace informačných center Slovenska	Námestie mieru 1 031 01 Liptovský Mikuláš	Tel: +421 (0)44/551 45 41 Email: Inko@infoslovak.sk Web: www.infoslovak.sk	

Prameň: Vlastné spracovanie, 2013.

Príloha 4 Vybrané cestovné kancelárie na území regiónu Liptov

Cestovná kancelária	Adresa	Kontakt
ARZ s.r.o.	Štúrova 33 031 01 Liptovský Mikuláš	Tel: +421 (0) 44/562 37 50 Email: arztravel@arztravel.sk Web: www.arztravel.sk
CK Limit	Štúrova 2 031 01 Liptovský Mikuláš	Tel: 421-44-5621190 Email: cklimit@cklimit.sk Web: www.limit.sk
CK Z-turist	Žiarska 603/5 031 01 Liptovský Mikuláš	Tel: 421-44-5533164 Email: ckzturist@zoznam.sk Web: www.ckz-turist.sk
Corvinus travel s.r.o.	Garbiarska 4/905 031 01 Liptovský Mikuláš	Tel: +421 (0) 907/893 319 Email: dana@slovakia-

		touoperator.sk Web: www.slovakia-touoperator.sk
Liptour cestovná kancelária s.r.o.	Štúrova 1036/32 031 01 Liptovský Mikuláš	Tel: +421 (0) 44/ 552 42 50 Email: liptour@liptour.sk Web: www.liptour.sk
Pilgrimtours s.r.o.	Garbiarska 4 031 01 Liptovský Mikuláš	Tel: +421 (0) 44/557 08 26 Email: boxing@pilgrimtours.sk Web: www.pilgrimtours.sk
Raftingadventure s.r.o.	Smrečany 213 032 05 Smrečany	Tel: +421 (0) 907/411 699 Email: office@raftingadventure.sk Web: www.raftingadventure.sk
Tourclub s.r.o. - ViaSlovakia cestovná kancelária	Bellova - Centrum 2 031 01 Liptovský Mikuláš	Tel: 421-44-5570513 Email: Info@viaslovakia.sk Web: www.viaslovakia.sk

Prameň: Vlastné spracovanie, 2013.

Príloha 5 Vybrané zmenárne na území Liptov

Názov	Adresa	Kontakt
Zmenáreň a záložňa Jáger	Námestie osloboditeľov 797/36, 03101 Liptovský Mikuláš	Tel.: +421 905 500 876 Email: zmenaren@mara.sk Web: http://www.zmenaren-mikulas.sk
B.S. TRAVEL, s.r.o.	Štúrova 801/1, 03101 Liptovský Mikuláš	+421 905 651 881 bstravel@isternet.sk
Informačná kancelária SLOVAKOTOUR	Demänovská dolina, 03251, , centrálne parkovisko	+421 445 548 107 http://www.slovakotour.sk slovakotour@nextra.sk

Prameň: Vlastné spracovanie, 2013.

Príloha 6 Obchodné centrá v regióne Liptov

Obchodné centrum	Adresa	Kontakt
STOP.SCHOP. RUŽOMBEROK	Bystrická cesta 5344 03401 Ružomberok	-
STOP.SCHOP. LIPTOVSKÝ MIKULÁŠ	Ul. 1.mája 41 031 01 Liptovský Mikuláš	Manažment centra: 044/3240378
JASNA SCHOPPING CITY	Ul. Garbiarska 695 031 01 Liptovský Mikuláš	044 5528336
RGB Liptov	Kamenné pole 4449/3 Liptovský Mikuláš	Manažér centra: Sklárčik MSc. +421 905 668769 +421 (0)2 48777213

Prameň: Vlastné spracovanie, 2013.

Príloha 7 Výber objektov miestnej infraštruktúry

Miestna infraštruktúra	Názov	Adresa a kontakt
Predajňa autosúčiastok	AUTOP, Ing. Povolný Jiří	Rachmaninovo nám. 3529/1, 03101 Liptovský Mikuláš t.č.: +421 445 621 011
	AVIA K2 – Ľubomír Kováč	Garbiarska 2032, 03101 Liptovský Mikuláš t.č.: +421 903 549 195
Predajňa športových potrieb	ITOCA ŠPORT	Štúrova 56/6, 03101 Liptovský Mikuláš t.č.: +421 445 524 619
	Tišťan Tibor Ing., SKI - TI	Karola Salvu 5, 03401 Ružomberok t.č.: +421 444 325 967
Spomienkové predmety	Informačné centrum mesta Liptovský Mikuláš.	Námestie mieru 1, 03101 Liptovský Mikuláš Tel: +42104 416 186
	Informačné centrum mesta Ružomberok	A. Bernoláka 1, 034 01 Ružomberok Tel.: +421 44 4321 096, +421 44 4313 611
	Informačné centrum Vlkolínece	Vlkolínece 9016, 034 01 Ružomberok Tel.: +421 (0) 918/59 64 32
Starožitnosti	STAROŽITNOSTI HALUŠKA PAVEL	1. mája 113/19, 03101 Liptovský Mikuláš Tel.: +421 445 522 415, e-mail: antikliptov@gmail.com
	STAROŽITNOSTI JUKAS	Mostová 1333/5, 03401 Ružomberok Tel.: +421 444 323 528
Stánky novín a časopisov	TRAFIKA - AMA	Belanská štvrť 756, 03301 Liptovský Hrádok, Tel.: +421 445 223 359
	TRAFIKA TABAK	Mostová 1337/13, 03401 Ružomberok Tel.: +421 444 329 198
	TOPAS D.A., s.r.o.	J. Jančeka 2040, 03401 Ružomberok Tel.: +421 444 319 111 e-mail: topda@gtsmail.sk
fotoslužby	FOTOLAB	1. mája 708/4, 03101 Liptovský Mikuláš Tel.: +421 445 522 209, e-mail: digital@cewecolor.sk
	Ing. Július Stančok - INTELI.SK	Vajanského 1583/5, 034 01 Ružomberok e-mail: julein@julein.sk
Holičstvo-kaderníctvo	Kaderníctvo DADA	Smrečianska 670, 03104 Liptovský Mikuláš – Vitálišovce, Tel.: +421 908 899 083 e-mail: kadernictvo.dada@gmail.com
	KADERNÍCTVO ELEN	Nám. Š. N. Hýroša 5, 03401 Ružomberok Tel.: +421 444 321 168

Prameň: Vlastné spracovanie, 2013.

Príloha 8 Zoznam lekární v okrese Liptovský Mikuláš

Lekáreň	Adresa
1. Ambra	Jilemnického 22, 031 01 Liptovský Mikuláš
2. Apia	Námestie osloboditeľov, 031 01 Liptovský Mikuláš
3. Avicena	Štúrova 36, 031 01 Liptovský Mikuláš
4. Dr. Max	Jánošíkovo nábr. 1212, 031 01 Liptovský Mikuláš
5. Dr. Max	Garbiarska 905, 031 01 Liptovský Mikuláš
6. Dr. Max	OD Kaufland, Demänovská cesta 745, 031 01 Liptovský Mikuláš
7. Dr. Max	J.D.Matejovie 542, 033 01 Liptovský Hrádok
8. Ľubel'a	Ľubel'a č.462, 032 14 Ľubel'a
9. Na Hradnej	Hradná 529, 033 01 Liptovský Hrádok
10. Nemocničná L, Liptovskej nemocnice s polikl.	Palúčanská 25, 031 01 Liptovský Mikuláš
11. Pharmacia	Pri železnici 1737, 033 01 Liptovský Hrádok
12. Podbreziny	Smrečianska 677, 031 04 Liptovský Mikuláš
13. Sabadilla	Námestie mieru 1, 031 01 Liptovský Mikuláš
14. Schneider	Kamenné pole 4447/2, 031 01 Liptovský Mikuláš
15. Slniečko	ul. SNP 226, 033 01 Liptovský Hrádok
16. Slnko	Jánošíkovo nábr. 1212, 031 01 Liptovský Mikuláš
17. Sunpharma	1. mája 41, 031 01 Liptovský Mikuláš
18. Važecká - filiálna lekáreň	032 61 Važec
19. Východná	032 32 Východná

Prameň : Vlastné spracovanie podľa www.slek.sk, 2013.

Príloha 9 Zoznam lekární v okrese Ružomberok

Lekárne	Adresa
1. Astra	A.Bernoláka 5231/4A, 034 01 Ružomberok
2. Centrum Ružomberok	K.Salvu 1, 034 01 Ružomberok
3. Dr. Max	č. 143, 034 91 Ľubochňa
4. Dr. Max	Bystrická cesta 4800, 034 01 Ružomberok
5. Jantár	Bystrická cesta 2576, 034 01 Ružomberok
6. Kľačno	Liptovská B8, 034 01 Ružomberok
7. Liptovská Teplá	Vysoké Brehy 30, 034 83 Liptovská Teplá
8. Nemocničná lekáreň ÚVN SNP	Gen. M. Vesela 21, 034 26 Ružomberok
9. Oculus	Mostová 26, 034 01 Ružomberok
10. Pri poliklinike	Považská 1388, 034 01 Ružomberok
11. Pri vojenskej nemocnici	Generála M. Vesela 83, 034 01 Ružomberok
12. Questa	Mostová 8, 034 01 Ružomberok
13. Salamandra	Dielnice 867/1, 034 84 Liptovské Sliače
14. Sinuhe	Mostová 17, 034 01 Ružomberok
15. SOPHIA	Plavisko 7, 034 01 Ružomberok
16. Stará lekáreň	Podhora 47, 034 01 Ružomberok
17. Texicom	Textilná 23, 034 01 Ružomberok
18. Tília3	Hviezdoslavova 870, 034 95 Likavka
19. U Rafaela	., 034 73 Liptovská Osada

Prameň : Vlastné spracovanie podľa www.slek.sk, 2013.

Príloha 10 Nemocnice v regióne Liptov

Nemocnice	Adresa:
Ústredná vojenská nemocnica SNP Ružomberok	ÚVN SNP Ružomberok – FN, Generála Miloša Vesela 21, 034 26 Ružomberok
Nemocnica s poliklinikou Liptovský Mikuláš	Palučanská 25, 031 23 Liptovský Mikuláš
Poliklinika Liptovský Hrádok	J.D. Matejovie 542, 033 01 Liptovský Hrádok

Prameň: Vlastné spracovanie, 2013.

Príloha 11 Vybrané pošty v regióne Liptov

Liptovský Hrádok	033 01 SNP 136, Liptovský Hrádok Tel: 044 5222337
Liptovský Mikuláš	031 01 M. M. Hodžu 3, Liptovský Mikuláš Tel: 044 5522642
Liptovský Mikuláš	031 03 Nábřežie Dr. A. Stodolu 1814, Liptovský Mikuláš Tel: 044 5526721
Liptovský Mikuláš	031 04 Smrečianska 677, Liptovský Mikuláš, Tel: 044 5533461
Liptovský Mikuláš	031 05 Matúškova 9, Liptovský Mikuláš Tel.: 044 5514400
Liptovský Mikuláš	031 06 Kamenné pole 4447, Liptovský Mikuláš Tel.: 044 5528337
Ružomberok	034 01 A. Bernoláka 3, Ružomberok Tel.: 044 4322236
Ružomberok	034 03 Hlavná 24, Ružomberok Tel.: 044 4322201
Ružomberok	034 04 Bystrická cesta 10, Ružomberok Tel.: 044 4353198
Ružomberok	034 05 Hrabovská cesta 5270, Ružomberok Tel.: 044 4320132
Ružomberok	034 06 A. Hlinku 1, Ružomberok 044 Tel.: 4322629

Prameň: Vlastné spracovanie, 2013

Príloha 12 Vybrané banky v regióne Liptov

Banka	Adresa	Kontakt
EUDOVÁ BANKA, a.s.	Nám. osloboditeľov 75, 031 01 Liptovský Mikuláš	+421 44/5474 952
Slovenská záručná a rozvojová banka	031 01 Liptovský Mikuláš ul. 1. mája 24	044/ 547 49 70 - 2
Slovenská sporiteľňa	Štúrova 1, 031 18 Liptovský Mikuláš	0850 111 888
Tatrabanka	Garbiarska 2583, Liptovský Mikuláš, 031 01	0906 011 000,
ČSOB stavebná sporiteľňa, a.s.	1. mája 16, 03101 Liptovský Mikuláš	+421 445 621 797
ČESKOSLOVENSKÁ OBCHODNÁ BANKA a.s.	Podhora 1329/46, 03401 Ružomberok	+421 444 314 213

Prameň: Vlastné spracovanie, 2013.

Príloha 13 Úlohy OOCR Liptovský Ján Turizmus:

- a) združovanie subjektov so záujmom o rozvoj a podporu cestovného ruchu v území pôsobnosti organizácie,
- b) vytváranie produktov pre návštevníkov v území pôsobnosti organizácie ,
- c) tvoriť a realizovať marketing a propagáciu cestovného ruchu pre svojich členov na domácom trhu i v zahraničí ,
- d) účasť na veľtrhoch a výstavách cestovného ruchu, prezentácia regiónu, poskytovateľov služieb a členov organizácie ,
- e) zabezpečovanie prípravy, úpravy a údržby turisticky atraktívnych priestorov, bežeckých a lyžiarskych tratí, cyklotrás a turistických chodníkov,
- g) zabezpečenie prepojenia stredísk cestovného ruchu a turistických atrakcií prostredníctvom rôznych foriem dopravy,
- h) podporovať kultúrny, spoločenský a športový život a zachovanie prírodného a kultúrneho dedičstva, vrátane organizácie podujatí rôzneho druhu pre obyvateľov a návštevníkov, organizovaných najmä členskými subjektmi a ich organizáciami,
- i) poskytovať svojim členom poradensko-konzultačné služby,
- j) zostavovať a realizovať koncepciu rozvoja cestovného ruchu pričom vychádza z vlastných analýz, krajskej a národnej stratégie cestovného ruchu,
- k) zriaďovanie alebo založenie turisticko-informačných kancelárií a cestovných agentúr,
- l) zvyšovať kvalitu ľudských zdrojov v cestovnom ruchu prostredníctvom koordinácie vzdelávacieho systému a vytvárať odborné zázemie pre samosprávy a podnikateľov v oblasti cestovného ruchu,
- m) spracovávať odborné analýzy a prieskumy trhu, sledovať štatistiky a vyhodnocovať trendy,
- n) presadzovať trvalo udržateľný rozvoj cestovného ruchu tak, aby sa chránilo a zachovávalo životné prostredie zo všetkých jeho stránok a rešpektoval sa spôsob života miestneho obyvateľstva, ako aj ich vlastnícke a iné práva (portal.liptovskyja.sk).